

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Regvla Morvm Sive Tractatvs Bipartitvs De Sufficienti Ad
Conscientiam Rite Formandam Regvla In Quo Usus
Cujusvis Opinionis Practice Probabilis Convincitur Esse
Licitus**

Terillus, Antonius

Leodii, 1678

Quæst. XLVII. Vtrùm liceat Confessario pœnitentem absolvere contra
propriam opinionem?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77827](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77827)

iones speciales & irregulares considerat. Ergo tunc subditus ex illo principio potest suspendere sententiam, & tenebitur obedire, sive illam suspendat, sive non. Ergo tantum abest, ut istantibus rationibus specialissimis, subditus eximatur ab obedientia, quia plerumque contingit eum verum dicere, etsi à superiore dissentiat, ut ex opposito plerumque erret juxta principia Celladei, si illis à superiore rejectis adhaereat. Itaque Celladeus non solum sibi contradicit, sed ex omni parte falsa tradit, atque rem ad eum confusè proponit, ut nemo ex vi doctrinae ab eo traditae scire possit, quid in rebus incertis agere, aut quando obedire teneatur.

In sufficientia doctrinae ipsius ulterius proponitur.

84. Confirmatur hoc ipsum. Aliquae rationes speciales & irregulares sunt invalidae, nec plerumque connectuntur cum vero. Aliae, etsi videantur plerumque connecti, non tamen plerumque connectuntur cum vero, & hoc scitur,

quando, iis auditis, periti & probi & maxime superiores contrarium sentiunt. Nihilominus omnes istae rationes saepe approbantur à subdito ut verae ac probabilissimae. Jam ergo unde sciet subditus, quanam sint illae rationes speciales, quae illum eximant, quanam, quae illum non eximant ab obedientia? Nulla certe ei suppetit via in sententia & doctrina Celladei, qui ita rem proponit, ut timoratis & obedire cupidis scrupulum injiciat, ne contra rationes sufficienter eximentes obedientiam praestent, discipulis autem & male morigeratis viam laxet ad frequentem inobedientiam & praestandam, & honestandam. Discipulis enim, ut dictum est, & hominibus passione irretitis nunquam desunt rationes irregulares, & apud istos specialissimae, pro rebus & opinionibus, ad quas afficiuntur. Absurda ergo & falsa est sententia Celladei, à qua talia necessariò sequuntur.

QUAESTIO QUADRAGESIMA-SEPTIMA.

Utrum liceat Confessario poenitentem absolvere contra propriam opinionem?

Status quaestiois rectè proponitur.

HAC de re agit Celladeus lib. 3. quaest. 15. putatque à fortiori non licere Confessario absolvere poenitentem contra propriam opinionem in sensu composito illius, cum subdito contra eandem obedire non liceat. Verum sicut in superiore quaest. erravit circa subditum, ita & in hac à vero aberrat circa Confessarium, uti mox ostendetur. Interim noto, eum in propositione quaestionis ita loqui, ac si sermo esset de sensu composito opinionis, quae Confessarius crederet poenitentem non esse absolvendum, sed esse indispositum ad absolutionem recipiendam. Verum hic non est status quaestionis: haud dubie enim peccat, qui dat absolutionem illi, quem absolute credit esse indispositum ad eam recipiendam. Sensus ergo quaestionis est, utrum Confessarius probabiliter actu existimans, v. g. quòd illicitum sit scribere lucra causam in die festo, absolvere possit poenitentem, qui bonam fidem sequitur opinionem contrariam, quam constat esse probabilem; adeo ut opinio Confessarii feratur ad rem illam secundum se, & praescindat à modo, quo illa apprehenditur, atque hic & nunc à poeniteute exercetur. Jam quod hic sit sensus quaestionis, certum est ex mente Theologorum, qui quaestionem tractant, & ex eo evincitur, quòd si concedatur licitum esse Confessario absolvere poenitentem contra talem suam opinionem, contenti erimus, cum aliud cum communi sententia non intendamus. Communem ergo hanc sententiam quibusdam rationibus stabiliam, ut sic aperiat aditus tam ad refutanda ea, quae Celladeus, quam quae Theologus ille (contra quem egi quaest. 2.) contra nostram communemque sententiam afferunt.

ASSERTIO UNICA.

Licitum est Confessario absolvere poenitentem, qui bonam fidem sequitur opinionem certo probabilem de directa honestate rei, opinioni Confessarii contrariam. Idem licitum est Confessario, etiam in sensu composito suae opinionis directa de objecti illius inhonestate.

Confessarius licet absolvit poenitentem contra propriam opinionem.

2. **P**ROBATUR primò. Illa Confessarii opinio est merè speculativa, & impertinenter se habet in ordine ad iudicium, quo Confessarius practice dirigi debet ad dandam absolutionem, id est, in ordine ad iudicium determinans, an poenitens peccaverit peccato formali ac imputabili, & an ipsi liceat eodem modo in posterum operari. Ratio est, quia omnes bene norunt, quòd poenitens in operando non reguletur opinione Confessarii, sed propria. Rursus omnes sciunt, fieri posse, ut poenitens veram sequatur opinionem, quamvis Confessarius putet eam esse falsam. Et quod plus est, omnes sciunt, poenitentem taliter bonam fidem procedentem posse invincibiliter errare, si erret, & consequenter posse non peccare, etsi sequatur opinionem falsam. Imò saepe scire possumus ac praesumere, quod vel non erret, vel erret invincibiliter, eò quòd diligentiam adhibuerit, & ab alio Confessario aliisque peritis didicerit rem esse licitam, illisque fidem dederit, nec ullam habeat rationem credendi potius Confessario, quem hic & nunc accedit, quam priori, aliisque peritis, quos consuluit; cum vel ipsemet norit, vel fama communis ferat, eos esse sapien-

Opinio Confessarii impertinenter se habet ad iudicium, quo regulatur ad absolvendum poenitentem.

Sapientiores isto determinato, quem jam accedit. Ergo Confessarius scire potest, pœnitentem vel non errasse, vel certe invincibiliter errasse; atque etiam in posterum erraturum etiam invincibiliter, si tamen erret, quamvis Confessarius actu existimet, talem actionem secundum se consideratam esse prohibitam. Ergo, stante tali iudicio, scire potest, pœnitentem non peccasse secundo contrariam opinionem, nec peccaturum, si eam in posterum sequatur. Ergo prior illa opinio componi potest cum iudicio pratico, quod pœnitens sit bene dispositus ad absolutionem. Et in tali casu Confessarius non solum potest, sed etiam debet pœnitentem absolvere contra propriam opinionem directam. Ergo opinio illa Confessarii est merè speculativa, & impertinenter se habet in ordine ad iudicium, quo Confessarius practice dirigitur ad absolvendum pœnitentem. Ergo Confessarius absolvere potest pœnitentem etiam contra propriam opinionem actu existentem & non depositam.

Equè absolvendus est pœnitens, qui operatur contra ac juxta opinionem Confessarii.

3. Probatur secundo. Confessarius absolvere potest pœnitentem, quando sequitur opinionem probabilem, quam Confessarius etiam veram reputat. Ergo potest eundem absolvere, quando sequitur opinionem probabilem, quam idem Confessarius falsam existimat. Probatur consequentia. Eadem datur causa absolutionis in utroque casu; non enim ideo precise absolvendus est pœnitens, quia fecit & facere intendit, quod Confessarius licitum putat, sed quia fecit & facere vult, quod ipsemet licitum putat; idque in talibus circumstantiis, in quibus præsumi potest ac debet, quod aut non erraverit, aut certe erraverit invincibiliter. At utraque causa æquè locum habet in pœnitente, quando operatus est & operari intendit contra opinionem Confessarii, ac quando operatus est ac operari intendit juxta illam. Imprudens enim & superbus est, qui putat, cæteros debere potius sibi, quam aliis fidere, eosque, si errent sibi credendo, invincibiliter errare; errare verò vincibiliter, si in aliorum rationibus ac auctoritate conscientiam deponant. Ergo Confessarius in casu præsentis eandem proflus habet rationem excusandi pœnitentem, eumque absolvendi, quando operatur contra, ac quando operatur juxta sententiam ipsius Confessarii. At absolvi potest & debet, quando bonâ fide operatus est illud, quod Confessarius licitum putat, etsi non directus fuerit ab illo Confessario, sed ab aliis peritis & probis. Ergo eodem penitus modo absolvendus est, quando eandem auctoritatem ac rationem sequutus, operatus est contra opinionem Confessarii; quia ille in operando nullo modo directus fuit, aut dirigendus est à tali persuasione Confessarii. Ergo omnis pœnitens, qui bona fide conscientiam deponit in opinione certo probabili, æquè dignus est absolutione, & eodem modo absolvendus, si ve operetur juxta, si ve contra opinionem Confessarii. At absolvendus est si concordet, ipso Celladeo non dissentente. Ergo absolvendus est, etsi discordet, cum eadem penitus ratio manifestè valeat in utroque casu. Ergo Celladeus in hoc ipso inconsequenter locutus est.

Pœnitens qui sequitur benignam sententiam absolvendus est contra opinionem Confessarii.

4. Probatur tertio. Si pœnitens non solum sequatur opinionem, cui ut probabiliori ac unice verè ex vi rationum directè probantium assensum præbet, sed rationibus etiam atque auctoritatibus reflexè probantibus nitatur; adhuc clarius absolvi potest contra opinionem Confessarii, quam quando directè tantum rationibus utitur; quia pœni-

tens jam considerat opus ut subsistans circumstantiis, auctoritatibus, atque rationibus diversis ab iis, sub quibus Confessarius, rem tantum directè considerans, enunciat illam esse illicitam. Ergo hæc Confessarii opinio merè speculativè se habet in ordine ad opus & conscientiam pœnitentis, ut in questione superiore ostensum est in simili de subdito obediente contra propriam opinionem. Eadem enim ratio, æquè valet in utroque casu. Per spicuum proinde est, Confessarium posse enunciare ac credere, pœnitentem, operantem ex vi illius opinionis reflexæ, nec peccasse, nec peccaturum esse peccato proprie dicto, & verè imputabili, quamvis ipse existimet actionem, quam pœnitens posuit, secundum se practice considerata esse malam & peccaminosam; quia ista iudicia sibi non contradicunt, cum diversa enuncient de eodem objecto relatè ad circumstantias valde diversas.

5. Probatur quarto. Ponamus, Confessarium post multum studium & diligentiam adhibitam sequi opinionem benignam, quæ docet, licitum cuique esse sequi opinionem quamcumque directè probabilem; supponamus etiam quod idem Confessarius existimet, rem aliquam directè consideratam esse malam, quam tamen pœnitens & directè & indirectè acceptam, reputat esse veram: iste Confessarius absolute putat pœnitentem esse bene dispositum, etsi existimet, actionem ab illo positam, secundum se consideratam, esse malam; quia existimat eum nec peccasse operando, nec peccaturum pergendo in suo opere. Ergo potest, imò debet eum absolvere contra propriam opinionem de malitia rei secundum se consideratæ. At omnes ferè Confessarii, sicut omnes ferè Doctores, sequuntur benignam sententiam. Ergo omnes ferè absolvere possunt pœnitentes contra propriam opinionem actu existentem. Quod si sermo sit de Confessario, qui sequitur opinionem rigidam, & negat licitum esse sequi opinionem directè æquè aut minus probabilem, sed solum probabilioram, quando actu creditur vera; aihue ille contra suam opinionem directam formare potest iudicium de pœnitente, quod non peccaverit, quia scilicet pœnitens sequutus est opinionem sibi probabilioram, quamque veram reputavit. Ergo iudicare potest pœnitentem non peccasse formaliter & imputabiliter. Ergo iudicare potest, quod sit rectè dispositus. Ergo potest & debet eum absolvere, quia tenetur omnem pœnitentem absolvere, quem putat esse bene dispositum.

6. Probatur quinto. Ex ipsis Celladei principiis si pœnitens sequatur auctoritatem certo plerumque non errantem, Confessarius potest & debet supponere, pœnitentem aut non errare, aut invincibiliter errare, si erret; & hoc maxime verum est, quando talis præsumptio rationabiliter haberi non potest de auctoritate Confessarii, maxime prout accipitur contradicere auctoritati, quam pœnitens sequitur. Nulla enim melior regula est in incertis, per quam dirigi possimus ex mente Celladei. Jam pœnitens qui sequitur opinionem, quam S. Thomas, Suarez, aliique decem præstantissimi Theologi tenent esse veram, nititur hujusmodi auctoritate; talis enim auctoritas plerumque non fallit; & hoc quidem locum habet, si res tantum directè consideretur; quod si rationes etiam atque auctoritates reflexæ de ulico talis opinionis certo probabilis, imò & probabilioris apud pœnitentem, quamque pœnitens veram reputat, considerentur, pœnitens habet

habet unanimum omnium consensum pro honestate suae operationis, & longè plures quàm decem contra unum. Ergo sequitur auctoritatem plerumque non errantem, nam universa Doctorum multitudo, aut pars eorum longè maxima, plerumque non errat. Ponamus jam Confessarium esse contrariæ opinionis, tam in directâ, quàm in contradictione tantæ auctoritatis plerumque non errare. E contra auctoritas, quæ sequitur, tanta est, ut meritò præsumi possit plerumque non errare, etiam quando Confessarius iste est in contraria opinione. Jam Confessarius, etiam stante sua opinione, nosse potest, imò ignorare non potest, pœnitentem sic procedentem sequi regulam plerumque non errantem. Ergò potest & debet supponere, eum vel non errare, vel invincibiliter errare, si errat. Ergò potest & debet eum reputare benè dispositum, & consequenter potest & debet eum absolovere, non obstante sua opinione. Ergò Celladeus & fallitur in hac quaestione, & ex propriis principijs falsitatis convincitur.

Idem ex aliis Celladei principijs probatur.

7. Probatur textò ad hominem contra Celladeum. Subditus simpliciter loquendo tenetur obedire superiori contra propriam opinionem, quamvis illa certa ipsi videatur, quia plerumque errat subditus, quando opinatur contra suam superiorem. Ergò plerumque, per se, & simpliciter loquendo tenetur conscientiam atque opinionem suam, utpote erroneam, deponere & obedire. Hac est doctrina Celladei quaest. superiore fuscè tradita. Atqui eadem ratio longè clariùs probat, Confessarium debere opinionem suam deponere & pœnitentem absolovere. Debet, inquam, suam opinionem deponere, modò illa vel explicitè & signatè, vel virtualiter & exercitè dicat pœnitentem peccasse, & esse indispositum; nam si hoc non dicat, talis opinio nullatenus obstat, quò minus pœnitens iudicetur sufficienter dispositus. Ratio est, quia pœnitens sequendo opinionem probabilem, quam veram reputat, maxime si reflexis etiam argumentis & auctoritatibus innitatur, sequitur auctoritatem plerumque non errantem. Ergò auctoritas Confessarii, ac cuiusvis privati Doctoris, quatenus tali auctoritati contradicit, per Celladeum plerumque fallitur. Ergò talis opinio privata plerumque est erronea. Ergò si constituat conscientiam, ut vult Celladeus, constituit conscientiam plerumque erroneam. Ergò de illa discurrendum est, sicut de conscientia erronea, ut Celladeus contendit. Ergò plerumque, per se & simpliciter loquendo, deponenda est, non solum quia erronea est, sed quia est etiam injuriosa proximo quem injustè condemnat, & pœnitens absolvendus. Ecce Celladeus iterum inconsequenter loquitur, quia ponit assertionem, cujus falsitas ex propriis illius principijs immediata ante stabilitus efficaciter evincitur.

Celladei inconsequenter.

Argumentum optimum à Celladeo sibi obiectum.

8. Demùm ex hisce principijs sic formo argumentum. Confessarius tenetur absolovere pœnitentem ritè dispositum, quiq; præsumi potest & debet ritè dispositus: sed pœnitens in casu quaestionis & est & præsumi potest ritè dispositus. Ergò Confessarius tenetur eum absolovere. Major ex se patet, quia Confessarius sine injuria tali pœnitenti absolutionem negare non potest. Minor apertè constat ex dictis. Huic argumento à se proposito Celladeus minorem non negat, unde videtur supponere pœnitentem esse ritè dispo-

situm; nec contrariam Confessarii opinionem huic rectæ dispositioni obstat, alioquin negasset minorem, aut eam distinxisset, cum nil magis ejus intento conducere potuisset, quàm ostendere minorem esse falsam. Itaque aliud non responderet, quàm hoc modo distinguendo majorem. Confessarius tenetur absolovere pœnitentem ritè dispositum, quem ipse Confessarius credit esse ritè dispositum; concedo majorem; quem non ipse, sed pœnitens credit esse ritè dispositum, nego majorem; quia Confessarius & quilibet suâ conscientia non alienâ regulari debet, sicut & per suam non per alienam judicandus est.

Sed ab eo non solvitur.

9. Hac responsio est præter, imò contra statum quaestionis præsentis, quia non quaeritur, an Confessarius absolovere possit pœnitentem in sensu composito opinionis, seu potius conscientia suæ dictantis id esse illicitum; seu, quod in idem recidit, in sensu composito conscientia dictantis, pœnitentem non esse dispositum; sed solum quaeritur, an absolovere possit pœnitentem, quem novit bonâ fide sequi opinionem probabilem, quam ipse Confessarius falsam reputat, quando considerat objectum illud secundum se, nihil enunciando de ea quaestione, an pœnitens excusetur, illam sectando. Ergò Celladeus præter, imò contra statum quaestionis procedit, dum supponit, Confessarium existimare pœnitentem non esse ritè dispositum. Quòd si contendat, iudicium hoc de indispositione pœnitentis necessariò inferri ex iudicio directò de malitia illius objecti secundum se, fallitur, quia clarè constat ex dictis, illud non solum non inferri, sed oppositum & posse præsumi, ac legitime inferri, non obstante tali iudicio.

SOLVUNTUR OBJECTIONES CELLADEI.

10. OBJECIONES primò. Nemini licet agere contra propriam opinionem, nisi adsit peculiaris ratio variandi hic & nunc iudicium particulare. Ergò neque Confessario. Nec recurras ad rationes reflexas, quia illæ jam rejectæ sunt. Ita Celladeus § 2.

Obiectio 1.

Respondco primò, me in tract. de Conf. prob. quest. 30. atque etiam hic quaestione superiore ostendisse, quovis cuique liceat agere contra propriam opinionem; pluribus etiam locis ostendi, doctrinas reflexas esse verissimas, atque Celladeum in iis confutandis frustra laborasse. Itaque ex illis capitibus præsens assertio non refutatur, sed stabilitur. Præterea in præsentis casu evidentissimè adsit peculiaris ratio variandi hic & nunc particulare iudicium Confessarii circa pœnitentem, atque enunciandi aliter de illo, quàm in generali enunciat de objecto secundum se considerato. Rationes istæ particulares sunt. Prima: pœnitens bonâ fide sequitur opinionem probabilem, quam veram reputat. Secunda: pœnitens tam benè dispositus est ad absolutionem recipiendam, quàm esset, si Confessarius eandem cum pœnitente opinionem sectaretur. Tunc esset sufficienter dispositus. Ergò & nunc. Tertia: opinio Confessarii nullo modo dirigit pœnitentem, nullaque ratione influit in moralitatem operationum ipsius. Ergò pœnitens non debet iudicari secundum apparentiam & assertionem talis opinionis, sed per alia principia. Quarta: pœnitens, ob diligentiam adhibitam, rationesque

Confessarius debet variare suum iudicium, quando pœnitens sequitur opinionem contrariam.

atque auctoritates quibus nititur, præsumendus est, vel non errare, vel certe errare invincibiliter, si erret. Et hæc quidem sunt rationes peculiare, ob quas dictum Confessarii iudicium alterari debet, quamvis res ipsa, de qua Confessarius & penitens dissentiant, directe tantum consideretur. Quod si reflexè etiam consideretur, & penitens tam rationibus quam auctoritatibus benignæ sententiæ moveatur, evidentiùs adsunt peculiare circumstantiæ, in ordine ad quas penitens enunciat rem esse licitam, in ordine ad quas opinio Confessarii nullo modo se extendit, ut dictum est. Præterea in eodem casu evidens est, penitentem sequi regulam seu auctoritatem plerumque non errantem, illique aliam non opponi, quam auctoritatem plerumque errantem, si utraque sumatur pro casibus, in quibus una alteri contradicit; quæ circumstantiæ non solum fundat rationes peculiare aliter iudicandi de penitente, quam de objecto secundum se, sed etiam juxta propria Celladei principia. &c., quod plus est, juxta veritatem ipsam obligant Confessarium ad suum de insufficienti dispositione penitentis iudicium, utpote per se loquendo erroneum penitenti que injuriosum (si tale iudicium habeat) deponendum, illoque deposito, ad penitentem absolvendum.

Obiectio 2. 11. Ob. 2. Quando inter Confessarium & penitentem occurrit casus controversus, qui dicitur utrimque probabilis, non est sermo de vera & reali probabilitate, quæ est regula morum, sed de alia, quæ ad conscientiam dirigendam non sufficit. Ponamus eos dissentire in sua opinione de restitutione facienda. In hoc casu Confessarius putat penitentem falli, Deumque velle ut restituat. Ergo debet obligare penitentem ad restitutionem; quia Confessarius jubetur verum præhabere falso, sententiæque dicere, prout ipse iudicat legem Dei postulare. Ita Celladeus S. 2.

Confessarius non debet iudicare, Deum obligare penitentem ad id, quod Confessarius verum putat.

Respondeo, sermonem semper procedere de vera ac reali probabilitate utrique parti favente; supra enim *quest. 29.* ostendi, utramque partem contradictionis simul esse posse probabilem, omniaque in contrarium à Celladeo allata perspicue dissolvi. Jam ergo nulla in argumento est difficultas, si Confessarius sectetur opinionem benignam, credatque usum cuiusvis opinionis probabilis, saltem probabilioris, esse licitum; quia talis Confessarius existimat, penitentem absolute & omnibus inspectis non obligari ad restitutionem, quamvis considerando rem directe, existimet restitutionem esse faciendam. Uno verbo, etsi dissentiat à penitente in iudicio directo, quod merè remote & speculative se habet ad conscientiam formandam, tamen cum eo consentit in iudicio ultimo, quo post omnia considerata conscientia formatur. Sed ut detur locus argumento, ponamus Confessarium discrepare à penitente in iudicio directo, & nullo modo reflectere ad opinionem benignam, quæ docet usum, cuiusque opinionis probabilis esse licitum, sed, solum considerare statum penitentis, modumque quo conscientiam formavit ac format; adhuc dico, Confessarium debere absolvere penitentem, quia rationes allatæ id evincunt. Nec obstat, quod Confessarius putet penitentem falli in suo iudicio, quia non ideo iudicat, Deum absolute velle restitutionem fieri à penitente, quia adhuc scit fieri posse, ut penitens non erret, & ut erret invincibiliter, si erret: immò videre potest cum

diligentiam adhibuisse, atque auctoritati majori, quam sit illa Confessarii inniti, ideoque non teneri ad se incertam ipsius opinionem conformandum; unde & potest & debet præsumere penitentem non errare; vel certe errare invincibiliter, si erret. Jam autem Confessarius & præsumit & scit Deum non obligare hominem ita dispositum, quamvis fortasse legem tulerit, quæ ex directa ipsius intentione deberet afficere omnes, illosque obligare.

12. Atque hinc est, quod Confessarius nec debeat, nec possit obligare penitentem ad restitutionem; scit enim opinionem suam incertam esse, & fortasse etiam falsam; ideoque se non posse obligare penitentem ad eam pro vera habendam, quando ipse, post diligentiam factam, à peritis & probis aequè doctis aut etiam Confessario doctoribus audivit contrarium, ac eorum auctoritati sisus, bona fide processit. Certum enim est, penitentem in tali casu non obligari ad Confessarium credendum; ideoque certum etiam est, penitentem non ideo obligandum ad restitutionem, quia Confessarius sequens suam opinionem pronunciat illum obligari. Ergo Confessarius in tali casu non potest penitentem obligare; quia si posset, penitens teneretur illius sententiæ stare, obligatio enim activa & passiva sunt correlativæ. Atqui certum videtur, nullam dari talem obligationem passivam in penitente. Ergo in tali casu nulla datur potestas in Confessario ad obligandum Penitentem, ut restituat.

13. Porro æquivocat Celladeus, dum dicit Confessarium obligari ad præhabendum verum falso, & ad sententiam dicendam prout ipse iudicat, & non contra quod iudicat legem Dei postulare; confundit enim iudicium Confessarii de materiali operatione penitentis secundum se, cum iudicio de eadem operatione prout elicit à penitente ex vi opinionis probabilis, dictantis illam esse bonam, cui opinioni penitens inculpabiliter assensum præbuit. Similiter confundit legem & voluntatem Dei directam cum lege reflexa, quæ se habet per accidens & ex suppositione. Porro Confessarius non debet iudicare penitentem juxta opinionem suam incertam de bonitate vel malitia rerum secundum se consideratarum, tum quia penitens non tenetur illi fidem dare, tum quia ob ipsam incertitudinem propriæ opinionis, & notoriæ probabilitatem oppositæ, talis opinio nec potest nec debet in casu Confessionis Sacramentalis sumi tanquam regula directiva penitentis, quia potest habere, & sæpè habet longè potiorem rationem & auctoritatem pro formanda sua conscientia, quam sit illa Confessarii. Itaque debet ferre sententiam secundum illud, quod iudicat Deum & legem Dei hic & nunc exigere à penitente circa hanc actionem, stante dispositione mentis & cordis, quam penitens inculpabiliter habet. At si ferat sententiam secundum hoc iudicium; iudicabit penitentem non peccare, sed esse benè dispositum, quamvis existimet, directam penitentis opinionem esse falsam.

14. Et quidem hæc vera sunt, etsi tantum loquamur de probabilis iudicio, quo penitens directè enunciat talem operationem esse honestam, & absolute contradicit opinioni Confessarii. Quod si penitens præter opinionem directam utatur etiam opinione reflexa, atque sectetur opinionem benignam, magis perspicuum est, quod Confessarius possit ac debeat aliter enunciare de operatione penitentis, quam de operatione illa secundum.

secundum se. Ratio cur possit est, quia poenitens considerat actionem illam in ordine ad circumstantias, quae directae Confessarii opinioni non obijciuntur. Ergo aliter potest enunciare de illa operatione in istis circumstantiis, quam de illa secundum se. Jam autem ex eo quod possit hoc modo judicare tenetur id ipsum praestare, alioquin temere condemnaret poenitentem, illumque abique fundamento delusum & afflictum demitteret.

Objectio 3. 15. Ob. 3. Si Confessarius posset ac deberet contra suam opinionem absolvere poenitentem, nil esset infirmius ad obligandum, & nil potentius ad deobligandum, quam opinio probabilis. Nil potentius ad deobligandum, quia actus ab opinione probabilis regulatus juxta Auctores benignae sententiae est tam infallibiliter non peccaminosus sed bonus, quam si regularetur a revelatione divina. E contra nil per eos est tam infirmum ad obligandum, quia Confessarius & alii operari debent contra suas opiniones probabiles, nec eas piuris facere, quam si non haberentur. Perfecto nulla in hoc dicendi modo reperitur aequitas. Nisi aequum dixeris, quod opinio probabilis Confessarii nullius momenti sit ad obligandum, quia est incerta & formidolosa; e contra vero probabilis opinio poenitentis, quamvis incerta & formidolosa, sit infallibilis morum regula, illumque infallibiliter deobliget. Ita Celladeus §. 2.

Omni opinio probabilis directiva operis habet vim obligandam & deobligandam.

Respondeo, omnem opinionem probabilem de honestate & inhonestate sui objecti vim habere non quidem eandem, sed aliquo modo parem vel similem. Non eandem, quia una obligat, alia deobligat, ut ipsemet Celladeus fateri debet. Nam juxta illum, si habeam opinionem probabilem quod hodie non sit jejunandum, liberor ab obligatione jejunandi; si autem cras habeam opinionem probabilem, quod sit jejunandum, teneor jejunare. Ecce non eadem est vis omnium opinionum probabilium, tamen omnium vis quodammodo par est & similis, sicut enim una obligat, sic alia vel obligat, vel deobligat. Nec hoc solum verum est de opinionibus probabilibus circa objecta diversa, sed etiam de opinionibus prorsus contradictoriis de eodem objecto, modo practice se habeant ad opus, & constituant conscientiam, tales enim opiniones parem omnino vim habent, quia sicut ille liberatur ab onere restituendi v.g. qui probabiliter putat se non teneri ad restituendum, sic ille obligatur ad restituendum, qui absolute existimat se obligari ad restituendum; neque enim licitum est operari contra propriam opinionem, quando illa absolute enunciat de inhonestate rei, & est dictamen, quo conscientia dirigitur, ut late ostendit *quast. 30. de Consc. prob.* Itaque nulla est diversitas inter onus & levamen opinionum probabilium, quando illae practice dirigunt opus, & conscientiam constituunt. Quae cum perspicua sint, mirandum prorsus est, Celladeum ad ea non advertisse, sed ex subjecto non supponente argumentum formasse.

In quo sensu opinio gravans nullam habet vim ad obligandum.

Illud, in quo equivocationem passus videtur, est, quod non distinxerit inter opinionem seu iudicium praesens practicum, quo conscientia proximè formatur, & opinionem quodammodo speculativam, quae scilicet nec conscientiam constituitur, nec operatio hic & nunc dirigitur. Si loquamur de priori opinione, argumentum procedit de subjecto non supponente, ut ostensum est; si de posteriori sit sermo, verum est, sed non

mirandum, quod opinio probabilis docens aliquid esse illicitum nullam vim habeat contra aliam probabilem ad gravandum, quodque omnis opinio probabilis de honestate operis vim habeat ad excusandum. Inprimis nulla talis opinio habet vim gravandi conscientiam, quia nulla talis constituit conscientiam, sed vel solum existit objective in intellectu & consideratur reflexè; vel certe si existat exercite, solum enunciat de honestate operationis secundum se consideratae, non autem de honestate operationis prout hic & nunc est exercenda, ideoque nullam habet vim immediate & directè obligandi. E contrario omnis opinio probabilis de honestate operis habet vim deobligandi, non solum quando exercite existit in seipso, & enunciat operationem hic & nunc ponendam esse bonam, atque conscientiam constituit; sed etiam quando reflexè consideratur, dum quaeritur ad quid teneamur in casu incertitudinis & probabilitatis faventis utrique parti contradictionis. Omnis enim opinio probabilis excusans praebet argumenta longè potiora ad dicendum, quod omnibus consideratis hic & nunc nulla detur obligatio onerans, quam ulla opinio probabilis gravans praebet ad interendum, quod ulla obligatione hic & nunc absolute premamur ad abstinentiam ab opere, ut fuse ostensum est, tum in hoc, tum in *tract. de Consc. prob. quast. 22. & 23.*

16. Caterum Celladeus ipse hoc qualicumque argumento premitur, nam ille contendit nullam opinionem probabilem, juxta communem ejus acceptionem, excusare. Unde sic arguo: nil potentius est ad obligandum, quam opinio probabiliter dicens aliquid esse illicitum; nil infirmius ad deobligandum, quam opinio probabilis affirmans aliquid esse licitum. Illa enim inevitabiliter neminem liberat. Ecce Celladeus ipse tenetur argumentum suum solvere, & ostendere, cur opinio probabilis, dicens aliquid esse licitum, sit prorsus impotens ad deobligandum, quamvis opinio probabilis contradictorie opposita efficacissime & inevitabiliter obliget. Jam si citra aequitatis laesionem admitti potest, nullam opinionem probabilem excusare, eodem jure admitti potest nullam opinionem probabilem enunciantem, quod res secundum se considerata sit mala, habere vim obligandi, modò ex adverso detur opinio probabilis, quae alteri expresse contradicat.

17. Est & alia Celladei equivocatio in hoc argumento; absurdum enim reputat, quod opinio Confessarii nil valeat ad obligandum, cum contraria poenitentis opinio illum infallibiliter deobliget. Sed esto; absurdum sit, opinionem Confessarii non aequè obligare Confessarium, ac opinionem poenitentis illum deobligare, quia uterque opinione illa in sua operatione dirigitur. Verum non quaeritur in praesenti, quid obligationis opinio Confessarii ipsi Confessario afferat in ordine ad regulandam propriam ipsius conscientiam; sed quid obligationis afferat Confessario, in ordine ad judicandum de conscientia poenitentis, & ad necessariam illius directionem. Jam ad hunc finem nil conducit probabilis ac incerta Confessarii opinio, sed perinde se habet ac si non existeret. Nec mirum, quia poenitens nec directus fuit, nec dirigendus est in operando per opinionem aut conscientiam Confessarii, sed peccatam suam. Ergo si ille probabiliter & invincibiliter judicet rem esse licitam, utique evadit illi licita, quidquid judicaverit Confessarius, qui proinde, ut judicet ac dirigat poenitentem, non debet respicere

Argumentum retorqueatur.

Alia Celladei equivocatio.

Opinio Confessarii non obligat poenitentem, qui sequitur opinionem contrariam.

Spicere ad suam opinionem fallibilem profus ac incertam, quando pœnitens fundatur in auctoritate ac ratione æquivalente, & apud illum potiore pro opinione contraria; sed eodem modo debet judicare de pœnitente, eodemque modo potest illum absolvere, ac si ipse eandem cum pœnitente secutus esset opinionem: sed hinc.

Obiectio 4. 18. Ob. 4. Quando in casu quæstionis Confessarius & pœnitens discrepant circa restitutionem faciendam, pœnitens se habet instar subditi, rei, & peccatoris; Confessarius verò se habet instar superioris, & Judicis, qui Christi locum tenet. At æquum est, subditum, reum, & peccatorem veniam flagitantem consentire superiori, ac Judici, qui Christi locum tenet, non è contra. Ita Celladeus ibidem.

Processus fori interni ex sola pœnitentis informatione & dispositione faciedus est. Respondeo, Confessarium esse quidem judicem, vindicem, & medicum pœnitentis, atque ad illum etiam comparari instar superioris Christi locum tenentis; assero tamen, Confessarium in judicio fori interni faciendo ac terminando debere se accommodare opinioni pœnitentis. Ratio est, quia quamvis Confessarius in hoc judicio sit superior, Judex, Medicus, ac Minister Christi, ita tamen hæc munera ipsi attributa sunt, ut processus & judicium totum alia informatione niti nec possit nec debeat, quàm solius pœnitentis conscientia ac testimonio. Similiter remedium, non nisi juxta indigentiam & agritudinem a pœnitente judicatum, præscribi debet. Itaque Confessarius in judicando respicere debet ad conscientiam pœnitentis, & ad modum, quo illa formata est. Ergò si invenit pœnitentem bonæ fide procedere, atque conscientiam suam in opinione probabili, atque in ratione & auctoritate plerumque non errante deposuisse, non potest illum condemnare, nec illum obligare ad sequendam propriam opinionem Confessarii, quam pœnitens irreprehensibiliter & invincibiliter cum communi omnium fermè Doctorem sententia falsam reputat; sed pronunciare debet, illum hinc & nunc nec peccasse, nec peccaturum esse non restituendo, quidquid demum ipse privata sua opinione censet de operatione illa secundum se considerata. Et sanè eodem modo judicare debet de pœnitente, ac si eandem cum ipso opinionem sequeretur, ut ostensum est; quia pœnitens nec magis nec minus rectè operatur, eò quòd Confessarius privata sua opinione, putet illum exercuisse actionem secundum se bonam vel malam. Itaque in hoc judicio Confessarius non aliter absolvit ac judicat pœnitentem, quàm sicut coram Deo intelligit & putat pœnitentem debere absolvi; quia intelligit ac putat Deum velle ut pœnitentem judicet non ex sua peculiari opinione fallibili, sed ex conscientia ac testimonio pœnitentis. Quod si in hæc respiciat, non potest citra temeritatem & injustitiam judicare, pœnitentem esse in malo statu, & absolvi non posse. Præterea Confessarius debet aliter judicare de pœnitente, quàm opinio ipsius dicat, quia pœnitens, maximè si sequatur benignam sententiam, operatur in ordine ad circumstantias, quas propria ac directa Confessarii opinio non considerat, ut etiam supra ostensum est.

Obiectio 5. 19. Ob. 5. Mentiretur, qui diceret Petrum egressum foras, si crederet illum domi manere. Nec salvari posset à mendacio per reflexas ulla. Ergò Confessarius mentitur, qui contra suam opinionem pronunciat pœnitentem non teneri restituere, sed esse bonè dispositum; illumque absolvit. Ita Celladeus ibidem.

Respondeo, neminem per ullam reflexam persuasionem salvari posse à mendacio materialiter sumpto, si enunciaret oppositum ejus, quod absolute judicat esse verum, quia in ordine ad hoc impedimentum nullæ reflexæ juvant. At in ordine ad mendacium impediendum, prout est formaliter peccaminosum, r. fl. xæ non solum juvant, sed illud profus amoliri possunt; quia ipso Celladeo facente, si quis invincibiliter crederet mendacium non esse malum sed bonum, utique non peccaret mentiendo. Ergò reflexæ juvare possunt ad impediendum peccatum, quidquid sit, an tollant, vel non tollant rationem mendacii, aut alterius peccati materialiter sumpti. At aliud non contendimus præstari per considerationes reflexas, quàm ut, stante malo materialiter sumpto, nulla sit imputabilitas, aut ratio malitæ moralis in actione. Cæterum admissio antecedente, quia formaliter mentitur, qui contra propriam opinionem loquitur, consequentia etiam concedi potest, si termini sumantur utajacent, nam si Confessarius absolute crederet pœnitentem, non obstant: bona fide & opinione contraria ipsius, hic & nunc obligatum esse ad restituendum, ac proinde nolendo restituere esse malè dispositum, utique mentiretur dicendo oppositum, quia loqueretur contra id quod sentit, & peccaret illum absolvendo; verum quæstio non procedit in hoc sensu, sed solum an pœnitens absolvi possit, & verè dici hic & nunc non obligatus ad restituendum, non obstante opinione Confessarii, que considerando rem secundum se, dicit illam esse illicitam. Probatum est autem efficaciter, quòd possit absolvi & credi non obligatus ad restituendum, directa illa ac universali Confessarii opinione non obstante, quia judicium de peccato vel non peccato pœnitentis respicit circumstantias longè diversas ab his, quas opinio illa Confessarii respicit, ac proinde aliter enunciare debet de actione pœnitentis in illis circumstantiis, quàm enunciat de operatione illa secundum se. Ergò non mentitur, dum dicit pœnitentem non teneri ad restitutionem, sed esse rectè dispositum ac absolvi debere, quia hoc ipsum judicat. Uno verbo, Celladeus per totam quæstionem eadem a quoque decipitur, quia confundit judicium Confessarii de re secundum se considerata, cum judicio ejusdem de eadem re in sensu composito opinionis contrariæ, cui pœnitens inculpabiliter assensum præbet, quod in sequentibus argumentis etiam observandum erit.

20. Ob. 6. Judex fori externi, tam in criminalibus quàm in civilibus, non potest judicare secundum probabilem sententiam rei vel partis, contra propriam opinionem. Ergò neque Confessarius, utpote judex fori interni, absolvere potest pœnitentem contra propriam opinionem. Tenet consequentia, quia militat ratio utrobique eadem; Judicis est judicare, rei judicari, & non è contra. Ergò judicis est propriam sententiam sequi, & secundum eam judicare, non autem contra propriam opinionem opinioni personæ judicandæ se accommodare; alioquin debitus reum & officiorum ordo inverteretur. Reus enim esset suimet judex, & judex evaderet rei minister. Ergò in quæstione de restitutione faciendâ pœnitens Confessarii judicio stare debet, non autem Confessarius se pœnitentis judicio conformare. Debet quidem Confessarius stare judicio pœnitentis circa factum & non factum, quia solus pœnitens est testis contra se, & ideo solus tam pro se quàm contra se auditur. At in quæstionibus aliis,

aliis, quæ non sunt facti (quales sunt, an hoc sit mortale, vel veniale? an hujus vel illius speciei? &c.) non est pœnitentis, sed Confessarii judicare, alioquin nulla harum rerum scientia requireretur in Confessario, sicut nulla ei necessaria est scientia, quid quisque fecerit; sed sicut notitiam de facto accipit à pœnitente, sic etiam de aliis ab eodem notitiam accipere deberet, quia Confessarius juxta illius opinionem servaretur in administratione Sacramenti Pœnitentiæ; quia pœnitens non judicio Confessarii, sed potius suo absolveretur. At de fide certum est ex Trid. sess. 14. cap. 6. quod Absolutio Sacerdotis sit instar actus judicialis, quo ab ipso, velut à judice, sententia pronuntiatur.

Confirmatio primò ab absurdis in casibus ad tertiam personam spectantibus.

21. Confirmatur objectio in casibus ad tertiam personam spectantibus. Nónne absurdum esset, si judex, in causa debiti vel iuri vel illarum injuriarum, contra propriam opinionem debitorem vel furem vel offensorem absolveret? Immo absurdum augeretur, si judicium fieret, audito solo debitore, & altera parte non audita. Ergo Confessarius in ejusmodi casibus debet esse medius inter utrumque prætendentem; quia in quo unum favet, alteri injuriam præjudicat. Ergo tenetur eos non absolvere contra propriam opinionem, sed debet partem absentem fulcire ac defendere, & sic tandem rectum judicium facere, sequendo quod in Domino justum videtur, sicut faciunt judices qui rectè judicant. Et sanè nil plus juris competit Confessario in ordine ad disponendum de bonis aliorum, quam iudici; quia nec Sacramentum Pœnitentiæ ad hoc erectum est, nec fusus Sanguis Christi. Ergo circa hæc nil plus potest Confessarius quam judex fori externi.

Confirmatio 2. ab alio absurdo.

22. Confirmatur secundò. Si Confessarius deberet sequi opinionem probabilem pœnitentis contra propriam, poterit similiter & debet potestas Ecclesiastica, id est sancta & pia mater Ecclesia, contra suam opinionem stare opinioni probabili filiorum suorum, scilicet Principum sæcularium & Ministrorum, qui sine Doctorum ac peritorum consilio nec bella movent, nec delinquentes ex loco sacro extrahunt, nec ea agunt, quæ Ecclesia solet improbare. Ergo Ecclesia contra suam opinionem stare debet opinioni filiorum subditorum; eadem enim ratio eundem locum habet in hoc iudicio & in iudicio sacramentali. At si hoc semel dicatur. statim omnes controversiæ cessabunt, & vix ullus erit locus excommunicationi, aut pœnis Ecclesiasticis.

Confirmatio 3. ex principio audiendi confessiones principum.

23. Confirmatur tertio. Si liceret Confessario contra propriam opinionem pœnitentem absolvere, munus Confessarii regum ac principum non esset adeo periculosum, quia regibus non desunt consilia Senatorum, ac placita Theologorum sive pro bello inferendo, sive pro gabellis imponendis &c. Ergo Confessarius tutus esset eos absolvendo, etiam contra propriam sententiam. At omnium sensus est, tale munus esse periculi plenissimum. Ergo illis non licet absolvere ne quidem reges contra propriam suam opinionem. Ita Celladeus §. 3.

Æquivocatio Celladici.

24. Respondeo, eandem hæc etiam intervenire æquivocationem, quæ in superioribus observata fuit; nempe confusionem iudicii, quod Confessarius habet de re secundum se, cum iudicio ejusdem de eadem re in sensu composito opinionis contrariæ, cui pœnitens inculpabiliter assensum præbet. Hoc prænotato, ad singula respondeo.

In primis, omisso antecedente, (quod non est verum nisi de iudice in rebus civilibus, nam in criminalibus, si constiterit reum sequi opinionem probabilem, iudex non potest eum condemnare, quamvis ipse contrariam sententiam seclatur, quia in criminalibus requiritur probatio plena, aut certè semiplena, quæ in vehementi præsumptione consistit, quæ nemo habet, quamdiu videt oppositam præsumptionem esse probabilem, validisque rationibus munitam) negatur consequentia, si sermo sit de opinione circa malitiam rei secundum se, de qua tautum hic loquimur; sed conceditur consequentia, si sermo sit de opinione circa dispositionem pœnitentis, quam Confessarius habet de illa re in tenui composito opinionis contrariæ, cui pœnitens inculpabiliter assentitur; quia Confessarius indubiè peccaret, si contra tal. m opinionem vel iudicium pœnitentem absolveret, quia ab-

Primus error.

ret quem putaret non esse absolvendum. Disparitas est, quod iudex fori externi iudicare debeat de re secundum se; non enim quærit utrum pars, quam condemnat, peccarit nec ne retinendo rem verè alienam? hoc enim impertinens est ad ejus iudicium; sed solum quærit, an res illa verè pertineat ad alium nec ne? officiumque illius ad hoc institutum est, ut illi rem adjudicet, ad quem, omnibus consideratis, illam spectare iudicaverit. Ad hoc autem non regulatur ab opinione aut bona fide partis, aut ab ulla cognitione reflexa, sed solum à iudicio de re secundum se spectata, ut patet. At confessarii munus non est iudicare causam pœnitentis ex opinione quam habet de re secundum se considerata, maxime quando res est incerta, & probabiles atque oppositæ de illius qualitate hinc inde existunt opiniones; munus enim illius exigit, ut discernat, an & qualiter pœnitens peccaverit, an peccaturus sit si in sua fide permaneat, & in posterum eadem vel similia agere statuat. At ad hæc discernenda, respiciendum est ad dispositionem pœnitentis; si enim ille bonâ fide processit, atque secutus sit opinionem probabilem, cui inculpabiliter assensum præbet & præbet, certum est, quod nec peccaverit, nec peccaturus sit retinendo rem, quam possidet. Ergo Confessarius, seu iudex fori interni debet eum absolvere.

Disparitas inter iudicem fori externi & Confessarium.

25. Nec dicas, Confessarium debere pœnitentem admonere erroris, (existimat enim illum errare) & pœnitentem ob id iri ad obediendum Confessario, quando ab illo erroris admonetur. Hoc enim verum non est, nisi quando res vel est certa, vel ita probabilis ex una parte, ut altera non sit probabilis; nam si utrumque detur probabilitas, & pœnitens sequatur opinionem probabilem, nullo jure tenetur stare opinioni Confessarii, qui plerumque est vir minoris doctrinæ ac auctoritatis, quam sint Doctores, quorum sententiam pœnitens seclatur. Præterea, sæpè contingit pœnitentem à pluribus gravissimis ac doctissimis Confessariis audisse, quod opinio, quam sequitur, sit non solum vera, sed tuta; absurdum autem est dicere, quod eorum auctoritatem deserere teneatur, quia Confessarius, quem nunc accedit, sequitur contrariam opinionem. Præterea, pœnitens sæpè habet rationes & auctoritates longè majores, quam Confessarius, facillimèque solvit omnia illius argumenta. Immo habere potest demonstrationem, cujus intelligenda Confessarius sit incapax. Quid autem? an in istis etiam casibus tenetur pœnitens Confessarii opinioni se accommodare? quid absurdum dicitur? stat ergo pœnitentem non obligari ad

Confessarius non potest pœnitentem erroris arguere, eò quod seclatur opinionem suam contrariam.

ad sectandam opinionem Confessarii. Ergo Confessarius nec potest nec debet exigere a pœnitente, ut eam sequatur. Hortari aliquando potest, cogere in casu nostro non potest, si pœnitens adhuc bonâ fide ita in priori sua opinione persistat, ut præsumi non possit culpabiliter illi inhærere. Ergo Confessarius debet cum absolvere, quia benè dispositus est ad absolutionem recipiendam.

Judex utriusque fori tenetur sequi propriam opinionem.

26. Cæterum in hoc casu judex fori interni, non minus quam judex fori externi sequitur propriam opinionem; illam nempe, per quam regulari debet in suo judicio ferendo. Sed hoc interest inter illas opiniones, quod opinio, per quam judex fori externi dirigitur, colligi debeat ex consideratione rei secundum se spectatæ; opinio autem Confessarii pro foro interno colligi debeat ex consideratione rei, prout illa à pœnitente accipitur & intelligitur; ex hac enim sola consideratione sciri potest, an pœnitens peccaverit, vel peccaturus sit, aut modum operandi mutare teneatur. Quare si Confessarius ex hac consideratione perceperit, pœnitentem nec peccasse nec peccaturum esse, nec obligari ad suam sententiam mutandam, debet illum absolvere, quia benè dispositus est ad absolutionem. Cæterum falsum est, si præse loquamur, quòd in hoc casu Confessarius se accomodet opinioni pœnitentis; ad hoc enim deberet priorem suam opinionem directam mutare, quod necessarium non est; nam sic discurret: quamvis ego probabiliter existimem rem hanc esse restituendam, tamen opinio mea incerta est, & pœnitens eam reputat falsam, atque bonâ fide, probabiliter ac inculpabiliter credit rem non esse restituendam, nec peccat huic sententiæ inhærendo, cum non teneatur meam opinionem sequi. Igitur nec peccavit, nec peccaturus est non restituendo. Ergo dispositus est ad absolutionem recipiendam. Ergo absolvendus est. Si Celladeus hæc judicia distinxisset, atque ad modum diversum, quo diversi isti judices procedunt, respexisset, à communi sententia, nil fallor, non recessisset. Sed pergamus.

Confessarius solum improprie se accomodat opinioni pœnitentis.

27. Accipit quidem Confessarius notitiam facti à pœnitente, sed hæc notitia non solum extendit se ad notitiam rei gestæ, v. g. quòd non restituerit, sed etiam ad modum & causam non restituenti; factum enim est, quòd pœnitens bonâ fide processerit; factum est, quòd diligentiam adhibuerit; quòd à probis & peritis consilium petiverit; quòd rationibus efficacissimis convictus eam opinionem sequutus sit & sequatur; & per consequens factum etiam dici potest, quòd vel non erret, vel erret invincibiliter, si erret. Jam ex hoc facto Confessarius totum suum judicium formare debet, quando res adeò ambigua est, ut pœnitens non teneatur opinioni Confessarii se submittere, sed propriæ inculpabiliter adhæreat. His omnibus stare debet Confessarius tanquam factis, atque iis etiam quæ necessariò cum illis connexa sunt, qualia sunt, an pœnitens ullo modo, etiam mortaliter peccaverit, an peccaturus sit propriam opinionem sectando, etsi in reliquis, quæ ab his non dependent, & necessariam cum illis connexionem non habent, non debet stare opinioni pœnitentis, aut suum judicium dependenter ab illa formare. Sed & quando in prioribus conformat se opinioni pœnitentis, solum conformat se illi ut cuidam factotaliter se habenti, non autem opus est ut se conformet illi ut veræ, seu ut eam veram reputet; quia sive sit vera,

Factum pœnitentis, ex quo Confessarius judicat, est multiplex.

sive per accidens præter intentionem & culpam pœnitentis sit falsa, eodem prorsus modo debet suum judicium formare, ut patet.

28. Neque hinc sequitur, quòd pœnitens sit suimet judex, & Confessarius ejus minister, sed è contrario sequitur, quòd pœnitens ministrat Confessario tanquam testis tam pro se quam contra se, cujus testimonio nixus Confessarius format judicium de dispositione ipsius pœnitentis, & juxta illud ad eum ligandum vel absolvendum procedit. Per accidens autem est, quòd Confessarius eodem modo judicet de dispositione pœnitentis sicut ipse pœnitens judicat; per accidens, inquam, quia hoc solum evenit, quando pœnitens legaliter & inculpabiliter procedit; nam si pœnitens se queretur opinionem improbabilem aut certò falsam, per se loquendo Confessarius deberet illum erroris admonere, & emendationem exigere, nec sine proposito emendationis illum absolvere.

29. Eodem modo non sequitur, scientiam non fore necessariam Confessario, si debeat sequi opinionem pœnitentis. Inprimis scientia illi necessaria est, ut se tali muneri exponat, atque ut dirigere possit pœnitentis rerum ac jurium ignaros. Cæterum scientia prævia de juribus non est illi magis necessaria, quam scientia facti, si sciret se à pœnitente tam certò habiturum scientiam juris quam facti; sed quia hoc difficile est, & vix sperari potest, ideo scientia juris prærequiritur, cum scientia facti non prærequiritur ad exponendum se, quamvis utraque scientia absolventi requiratur ad formandum judicium Sacramentale. Cæterum sæpè contingit, Confessarium stare judicio ac sententiæ pœnitentis, & ab illo illiusque auctoritate omnem suam opinionem formare. Hoc evenit quoties Confessarius fuit discipulus pœnitentis, & ab eo persuasus eandem cum ipso sententiam sequitur. Secundò id frequentius evenit, quando pœnitens est vir valdè peritus & probus, qui Confessario dubitanti dicit, eum tutò posse tali modo procedere; idque maximè locum habet, quando agitur de re valdè difficili, de qua Confessarius exiguam notitiam habet; tunc enim stare potest judicio pœnitentis, si ille sit peritus & probus; & Celladeus id ipsum fatetur. Peto ergo, an Confessarius in his casibus sit & dici debeat minister pœnitentis? an è contrario pœnitentis dici debeat & sit minister Confessarii, illi quæ serviat tanquàm inferior superiori, ut illum debite informet, & proximè capacem reddat, ut de rebus pœnitentis illiusque obligationibus judicet, & tandem judicium Sacramentale perficiat? si dicat primum, tenetur proprium argumentum solvere; si secundum, cogitur fateri argumentum nullius momenti, atque frustra allatum esse textum illum ex Tridentino, cum optimè salvetur ratio judicii, etiam quando Confessarius non minus accipit notitiam juris quam facti à pœnitente. Et sanè haud dubiè ita est, quia sicut pœnitens minister est Confessarii narrando factum, neque comparatur ad Confessarium ut superior, sed solum ut inferior, licet Confessarius ab eo totam facti notitiam accipiat; ita pariter comparatur ut minister & inferior, etiam quando suggerit rationes vel auctoritates, quibus Confessarius movetur ad judicium formandum ac terminandum. Summum enim se haberet pœnitens ad Confessarium, sicut se habet causidicus ad judicem, à quo judex rationes & auctoritates prius ignotas audit, quibus movetur ad judicandum in favorem illius causidici. At causidicus, in illo etiam casu, comparatur

ad Judicem tanquam Minister & inferior. Ergo & poenitens eodem modo, etiam in casu expresso, comparatur Confessario tanquam minister & inferior. Ergo a fortiori eodem modo comparatur in casu nostro, quando Confessarius nullam doctrinam aut opinionem, sed merum factum accipit a poenitente, & eo habito, ex propria scientia ac notitia finali discurret, & juxta eam poenitentem judicat.

Munerum inversio sequitur ex eo, quod Confessarius probabili poenitentis opinioni contra propriam sententiam se accommodare teneatur; sed ex opposito talis consilio sequeretur, si poenitens deberet sequi opinionem Confessarii. Tunc enim judicium Confessarii terminaret lites ac praesentiones partium, & consequenter Confessarius judicis civilis munus & obiret & impleret; quo nil absurdius dici potest. Munus enim Confessarii non est lites terminare, atque jus uni parti tribuere, sed solum inspicere, an poenitens peccaverit, & peccaturus sit rem retinendo: si inveniri eum nec peccasse, nec peccaturum esse eam retinendo, debet illum in sua possessione relinquere & absolvere, quidquid sentiat de re secundum se, modò poenitens sequatur opinionem probabilem, nec teneatur eam deserere, ut opinioni Confessarii se accommodet. Ceterum in tali casu rem uni parti judicare, aliumque ad eam illi tradendam obligare, non est munus Confessarii, sed solum judicis civilis. Ecce absurda praesentia non ex nostra, ut contendit Celladeus, sed ex ipsius opinione sequuntur.

Confessarius quid agere debeat in favorem partis, quam poenitens gravat?

31. Ad primam confirmationem, dico illam a Celladeo omitti potuisse, quia per totam quaestionem antea expressè egerat de casu restitutionis, quae certè ad tertiam personam perinet. Itaque jam responsum est ad casum tertiae personae; nec difficultas ulla superest, si discrimen inter manus judicii externi & interni, & inter modum procedendi utriusque ante oculos habeatur. Stultum quidem esset, judicem fori externi judicium ferre non audità, vel citatà parte adversa. At aequè absurdum esset, judicem fori interni non debere judicium suum terminare, parte adversa nec audità nec citatà. Debet quidem Confessarius nonnunquam poenitentes, maxime si sint rudes, examinare; tum quia illi saepe evidenter falluntur in suo computo ac judicio, prout ipse experimento didici, illisque ipsis evidenter monstravi; tum quia ob vim passionis excaecantis vix quisquam est competens iudex in propria causa, ideoque Confessarius in tali casu fulcire debet jus partis adversae, donec poenitens ostenderit se inculpabiliter processisse &c. Verum hoc non est ad quaestionem praesentem; quaerimus enim, quid sit agendum, quando post omnem industriam ventum est ad opiniones probabiles, & poenitens inculpabiliter adharet illi, quam Confessarius falsam reputat. Cum eò ventum est, Confessarius suadere potest, sed non potest cogere poenitentem ad restituendum, sed debet illum absolvere, nec tenetur ulterius causam partis adversae fulcire, quia hoc ad munus ipsius non pertinet. Nec ideo ullum Confessario competit jus disponendi de rebus alienis; non enim de illis disponit, nec ullum circa illa jus poenitenti tribuit; sed solum relinquit ea in statu, in quo eadem reperit; unde incongruè dictum est à Celladeo, Confessarium non habere plus potestatis circa hæc, quam judicem fori externi, quia Confessarius nullum planè circa illa jus habet, cum iudex civilis plurimum habeat; quia ipse est litem terminatè, atque uni parti jus certum ad illam conferre, adeo ut alteri parti resilire non liceat, nec partem adversam amplius turbare &c. At nil simile fit per judicium Confessarii, quia per illud pars adversa non impeditur causam suam agere, sed licitè potest eam coram iudice externo promovere, atque etiam victoriam obtinere. Itaque paritas hæc de iudice externo, in qua Celladeus potissimum nititur, est prorsus infirma.

32. Ad secundam confirmationem. Judicium Ecclesiae contra suos filios ad forum externum pertinet, in quo iudex sequi debet propriam opinionem, & non accommodare se alienae. Ideo longè dispar est ratio inter illud & judicium internum, ut ostensum est. Stat ergo sua potestas Ecclesiae, Censurarumque vigor nullatenus imminuitur ex eo, quod Confessarius absolvere possit ac debeat poenitentem contra propriam opinionem. Ceterum in hac ipsa objectione plura valdè incongrua congeruntur. In primis argumentum supponere videtur, opinionem Principum, in Senatorum ac Theologorum auctoritate fundatam, esse probabilem contra sententiam Ecclesiae. Hoc autem in plerisque falsum est; nam judicium Ecclesiae in rebus ad fidem & mores spectantibus est infallibile, & consequenter nulla auctoritas aut ratio in contrarium esse potest probabilis. Deinde supponit, talem disensionem frequenter intervenire inter Ecclesiam & Principes temporales ejus filios, ut quamvis probabile sit, jus penes filios esse, tamen pia mater Ecclesia filios suos excommunicatione & aliis poenis gravissimis cogat ad sententiam propriam descendendam, & ad subscribendum sententiae suae, quamvis illa sit solum probabilis. Nisi enim hæc duo supponantur, argumentum procedit de subiecto non supponente, ut patet. At utrumque est falsum; primum quidem in ea universalitate, quam obiectio exprimit, quia in rebus ad fidem & mores spectantibus universalis Ecclesia est infallibilis. Quod si restringatur sermo ad res facti, aut loquamur de Ecclesia particulari, quae non est infallibilis, rarò prorsus evenit, ut Ecclesia quidquam à subditis exigat sub poena anathematis, quando constat probabile esse, quod subditi injuriam passuri sint per talem sententiam. Quod si Episcopus aliquis, aut Iudex Ecclesiasticus aliter procedat, id in exemplum trahi non debet, quia talis procedendi modus materna Ecclesiae viscera non decet. Et sanè, si praxim observemus, videbimus Ecclesiam in probabilibus suam cuique opinionem relinquere, quamvis iustis de causis nonnunquam disputationem de aliqua materia, aut thesaurum & librorum de ea impressionem prohibeat.

So'vitur a confirmatio.

Celladeus in objectione supponit falsa.

Ecclesia non procedit cum filiis suis ut Celladeus intimare videtur.

Periculum audiendi confirmationes Principum, unde dependeat.

33. Ad tertium. Periculum in audiendis Principum confessionibus non dependet ab eo, an licet vel non liceat Confessario eos absolvere contra propriam sententiam. Peto enim à Celladeo, an existimet, Confessarium Principum non exponi magno periculo, quamvis cum ipso opinetur, licitum sibi non esse quemquam contra propriam opinionem absolvere? si existimet eum carere periculo, manifestè errat; quia innumera sunt pericula, quae ab illa opinione non dependent. Et praeter hæc peculiari subjacet periculo operandi contra conscientiam suam, & alienae opinionis se accomodandi, ne Principis aversionem incurrat, qui absolutionem in tali casu sibi negari ægerimè ferret. Quod periculum haud dubiè maximum, & fermè continuum, longè superaret omne periculum.

periculum absolvendi Principem contra propriam sententiam, quando ille bonâ fide sequitur opinionem probabilem, quia in hoc secundo casu verè nullum in ipsa re est periculum, cum Confessarius ita se gerere teneatur, ut ostensum est. Certè si aliud non esset onus Confessarii Principum, quàm periculum absolvendi eos contra propriam sententiam, quando illi bonâ fide post maturam deliberationem sequuti sunt & sequuntur opinionem verè probabilem, cui inculpabiliter fidem præbent, munus illud minùs periculi haberet quàm munus audiendi plebeios (quod certè periculis non caret) cum absolutio hominis bonâ fide & inculpabiliter sectantis opinionem probabilem, omni prorsus periculo careat. Si dicat munus illud adhuc fore valdè periculosum, argumentum procedit de subjecto non supponente. Quòd si contendat, periculum illius muneris esse minùs in nostra quàm in ipsius sententia, id ego non nego, quia sequens opinionem nostrâ contrariam, præter pericula utriusque opinanti communia peculiari, gravissimòque ac continuo periculo subjacet, ut ostensum est. Sed ipsemet tale periculum sibi creat eligendo talem opinionem reflexam in regulam, ut patet.

SOLVUNTUR OBJECTIONES

illius Theologi, quem in proœmio hujus quæstionis citavi.

Utrum Cōfessarius, ut iudex, suam opinionem sequi teneatur.

OBJICIT primò. Confessarius minùs doctus contra propriam sententiam licitè absolvere potest pœnitentem, se multò doctiorem, qui magnis rationibus ductus contrariam opinionem tenet. Similiter quando opinio pœnitentis est communis, & opinio Confessarii est singularis, Confessarius licitè potest pœnitentem absolvere, quia in istis casibus prudenter deponere potest propriam sententiam, & pœnitentis opinionem ut propriam sectari. Sic enim meritò discurrit. Credibilius est falli me, quàm istum virum melongè doctiorem, & multò magis quàm plurimos Doctores sapientissimos, qui oppositum tenent. Ergò propriæ cognitioni fidere non debeo, talium Doctorem auctoritatem contemnendo. At quando Confessarius non est indoctior pœnitente, & quando opinio Confessarii communiter habetur magis aut certè tam probabilis quàm opinio pœnitentis, Confessarius si suæ opinioni adhareat, & nulla occurrat ratio prædens ad deponendum illud iudicium, non potest absolvere pœnitentem contra propriam opinionem; præsertim quando illa habet pro se plures & graviores Doctores, & communiter censetur probabilior, quàm opinio pœnitentis. Ratio est, quia absolutio, ex Tridentino sess. 14. cap. 6. est adinstar iudicii actualis, quò à Sacerdote velut à iudice sententia pronunciat. Et quamvis hoc iudicium non sit institutum ad condemnandum, sed ad absolvendum reum legitime se accusantem de suis peccatis, Sacerdos tamen se gerit ut iudex, & ut superior. Iudex autem non potest proferre sententiam juxta alienam opinionem, quam iudicat falsam, sed juxta suam, quam veram reputat, ut constat in foro litigioso. Ergò Sacerdos nequit proferre sententiam juxta opinionem pœnitentis contra propriam. Ratio est, quia quamvis Confessarius credere debeat pœnitenti in iis, quæ ad ipsum, ut pœnitens est, pertinent, nempe in

quæstione facti, an commiserit talia crimina in talibus circumstantiis, &c. non tamen debet illi credere in iis, quæ ad ipsum, ut pœnitens est, non pertinent, nempe in quæstione juris, scilicet an detur vel non detur obligatio restituendi? an talis actio sit peccatum mortale? sed pœnitenti in iis credere debeat Confessario, ad quem harum rerum cognitio spectat. Alioquin harum rerum cognitio illi necessaria non esset, sed posset munus suum obire stando iudicio pœnitentis. Ita Theologus ille, cujus mentionem fecimus *quæst. 2.* ubi in nos recepimus ea hic examinare, quæ contra præsentem assertionem ponit.

Respondeo, Theologum istum in hoc ipso limine hujus quæstionis inconsequenter discurrere. Si enim Confessarius in duobus illis casibus suum iudicium prudenter deponat, poterit etiam pari prudentiâ in omni casu suum iudicium reflexum deponere, & absolutè credere, licitum sibi esse pœnitentem absolvere, etiam contra propriam opinionem directam; quia ut ipsemet fatetur, communissima opinio affirmat, Confessarium posse ac debere absolvere pœnitentem, qui sequitur opinionem probabilem contra directam opinionem Confessarii. Prudentissimè enim sic discurrere potest. Probabilius est paucos illos recentiores (quos fatetur se sectari) & me cum illis falli, quàm quòd innumeri Doctores, tam antiqui quàm recentiores, in hac re falsi fuerint. Ergò propriæ opinioni fidere non debeo, contemnendo tot Doctorem auctoritatem. Ergò Confessarius semper potest prudenter absolvere pœnitentem contra propriam opinionem, etiam in illis casibus, contra quos Theologus excipit, quia communissima opinio docet, Confessarium in illis ipsis casibus posse ac debere pœnitentem absolvere.

35. Quod autem ad rationes attinet, tam istæ quàm sequentes, non solum quoad sensum, sed etiam quoad verba, ex Celladeo sumptæ videntur, quia & sensum & phrasim illius non tam sapiunt, quàm verbatim continent, nec quidquam novæ difficultatis afferunt. Itaque jam illis responsum est. Nihilominus in gratiam illius Theologi aliquid ad singulas illius objectiones reponam, ut plenius illi satisfiat.

In primis iudex nunquam licitè iudicat contra propriam sententiam, quam format ut iudex, quamque ut iudex sequi tenetur. At sæpè iudicare debet contra propriam sententiam, quam elicit ut peritus. Aliquando enim iudices fori externi jubentur iudicium ferre juxta sententiam Bartoli v. g. & hoc sæpè expedit. In hoc casu, iudex non debet sequi propriam opinionem de jure partium, quia illam non format ut iudex, sed ut peritus; neque tenetur juxta illam iudicare, ut iudex est, sed solum juxta sententiam Bartoli. Itaque opinio, quam iudex in hoc casu format ut iudex, est opinio, non quam format de jure partium, sed quam habet de sententia Bartoli. Similis prorsus est casus noster. Confessarius habet unam opinionem ut est Theologus peritus, eamque veram reputat. Sed illa non est opinio, quam formare, quamque sequi debet ut est iudex, sed hæc opinio est iudicium de dispositione pœnitentis, cujus qualitatem debet considerare, & de illa sententiam ferre, ac juxta hanc suam sententiam iudicium terminare. Itaque videre debet, an pœnitens peccaverit sequendo aliquam opinionem, & an peccaturus sit eam sequendo in posterum. Si non peccaverit nec peccaturus sit eam sequendo, neque convinci possit erroris, ita

ut teneatur eam deponere, Confessarius debet eum absolvere, quia ut iudex hujus fori ad alia respicere non debet. Porro quia ex principiis hujus Theologi certum est, poenitentem non peccare sequendo opinionem certo probabilem, quam probabilioris reputat, ex illis sequitur, Confessarium debere judicare illum esse rite dispositum, ac proinde debere eum absolvere; quia nemini nisi indisposito absolutio deneganda est. Itaque praesens hujus Theologi sententia inconsequens est ad priorem illam & primariam ejus opinionem de licito partis probabilioris usu.

His positis, omnia, quae dicit, sponte corrumpunt. Inprimis Confessarius non juxta alienam opinionem, quam falsam reputat, sed juxta propriam, quam verissimam habet, quamque format ut iudex, & quam ut iudex sequi debet, iudicium terminat, quamvis non procedat juxta suam opinionem, quam ut peritus elicit de re secundum se considerata; quia juxta hanc non debet causam examinare, & iudicium inlituere. Jam quia haec opinio Confessarii, ut est iudex, dependet a iudicio poenitentis, de cujus qualitate enunciat, ideo dicitur sequi iudicium poenitentis, non quasi teneatur idem judicare cum poenitente de rebus ipsis (hoc enim necessarium non est) sed quia reflexe scit, iudicium illud poenitentis esse ipsi sufficientem regulam ad licite operandum in posterum, ideoque non debet illum obligare ad desistendum a tali operatione.

praesumitur sibi ultra iustum non favere. Quod cum iste Theologus in multis casibus verum esse asserat, mirum est, eum haec objecisse, quorum pleraque aut omnia ab ipsomet in talibus casibus solvenda sunt.

37. Ob. 2. Supponamus poenitentem judicare illud esse solum veniale, quod Confessarius arbitratur esse mortale; ac propterea poenitentem nolle fugere occasionem proximam committendi talem actionem. Non poterit Confessarius illum absolvere, nisi eam occasionem dimittat. Quamvis enim poenitens arbitretur se esse rite dispositum, non tamen est rite dispositus in opinione Confessarii, qui proinde non potest eum absolvere; non enim debet absolvere eum, quem judicat non esse rite dispositum. De dispositione autem poenitentis, solius est Confessarii iudicium ferre.

Respondeo, Theologum istum hac in objectione & sibi, & aperte veritati contradicere. Supponimus enim poenitentem sequi opinionem certo probabilem practice, quam & veram reputat, & opposita probabilioris. Jam constat hominem sequentem talem opinionem non peccare, quod Theologus iste ut indubitatum tradit, ut vidimus *quaest. 2.* Ergo scit poenitentem esse dispositum; quia scit illum non peccatum mortaliter, quamvis talem actionem posuerit. Ergo in doctrina hujus objectionis & sibi contradicit, & aperte veritati repugnat.

38. Ob. 3. Quamvis opinio poenitentis sit probabilis, potest tamen esse falsa. Ponamus autem Confessarium certo scire poenitentem errare. In hoc casu poenitens absolvi non potest, quamvis non peccet sequendo suam opinionem; quia Confessarius debet illum obligare ad obediendum legi divinae certo sibi cognitae. Ergo non potest illum absolvere, quando absolute judicat dari legem tale quid praecipientem; quia licet motivum iudicii sit fallibile, absolute scit poenitentem, sequendo suam opinionem, agere contra legem Dei.

Respondeo inprimis, Confessarium in casu antecedentis per se loquendo obligari ad instruendum poenitentem de veritate certo scita; & poenitentem obligari ad credendum & obediendum Confessario certa docenti & ex genti. Quod si nolit credere, sibi tribuat, si absolutio denegatur. Praeterea Confessarius maxime serio & asseveranter intimare illi debet, rem esse certam, & ultra omnem opinionem; ideoque se ab eo assensum exigere, ut ita poenitens subterfugium non habeat. Verum in rebus utrimque opinabilibus casus iste raro contingit. Caeterum quando casus evenit, si Confessarius non interrogatur, & aliunde non obligetur veritatem aperire (quod aliquando contingit, ut Auctores observant) tunc saepe expedit ut poenitens, si invincibiliter erret, relinquatur in sua ignorantia, & absolvatur. Ratio est, quia est sufficienter dispositus ad absolutionem, cum doleat de commissis, & propositum habeat non peccandi de caetero; nec peccet retinendo ac sequendo opinionem suam erroneam. Ergo absolvi potest, nisi, ut dixi, Confessarius teneatur illi veritatem aperire. Tunc enim, veritate proposita, non est rite dispositus nisi eam amplectatur. Caeterum ad majora mala vitanda saepe expedit veritatem reticere, ne, illa detecta, multa peccata formalia committantur, quae certo non committentur, si veritas taceatur. Sed de his in particulari videndi sunt Theologi.

In quo Confessarius credere debet poenitenti?

36. Rursus, quamvis Confessarius in rebus juris non teneatur stare iudicio poenitentis, si loquamur de directa opinione juris secundum se, quam homines tanquam periti formare solent, teneatur tamen stare illius iudicio tanquam unico objecto, ex quo ipse suam de jure sententiam format. Sic si noverit, iudicium poenitentis non excusare illum a peccato, non debet stare iudicio poenitentis erronee opinantis contrarium. Verum si sciat iudicium poenitentis poenitentem excusare, sequi debet hanc suam scientiam, per quam videt poenitentem non obligari ad illud suum iudicium relinquendum. Hoc modo per accidens Confessarius tenetur se accommodare iudicio poenitentis, quia contingit, iudicium poenitentis de sua dispositione conformari cum iudicio Confessarii de eadem. Itaque quamvis non teneatur credere poenitenti, quod hoc vel illud sit peccatum mortale secundum se, aut materialiter sumptum, debet tamen illi credere, quod bona fide sequutus sit opinionem certo probabilem, & consequenter debet judicare, quod non peccaverit, quodque peccaturus non sit eam sequendo in posterum. Neque verum est, quod poenitens in rebus hinc inde probabilibus teneatur accommodare se iudicio Confessarii, ut vir peritus est, cum id sine fundamento, & contra veritatem efficaciter probatam dicatur; liberum enim illi est sequi illam opinionem, quam absolute veram reputat, quamvis Confessarius, ut vir peritus, selectetur oppositam. Neque hinc sequitur, harum rerum notitiam non esse Confessario necessariam; sed oppositum plane infertur, quia nisi haec sciat, ignorat, utrum poenitens in electione ac praxi opinionis peccaverit, necne. Neque debet universaliter fidere poenitentibus, qui saepe ob ignorantiam, saepe ob passionem in causa propria non sunt apti iudices. Hoc tamen non obstat, quo minus Confessarius in multis occasionibus sequi possit ac debeat opinionem poenitentis, quando poenitens longe magis versatus est in illis rebus quam Confessarius, & merito

39. Resp. 2. Consequentiam ex antecedente non inferri; quia cum Confessarius nesciat, an ipse vel pœnitens veram opinionem sequatur, non tenetur pœnitentem docere id, quod ipse non novit. Præterea etsi diceret pœnitenti sibi probabilius videri, opinionem ipsius esse falsam, non ideo pœnitens tenetur suam opinionem mutare, ut patet. Ergo cum pœnitens sit dispositus, omnino absolvendus est. Nec obstat, Confessarium putare illum transgredi præceptum Dei, quia solum putat eum materialiter transgressurum illud; scit autem illum formaliter non peccaturum. De violatione autem illa materiali, utpote incerta, non debet esse sollicitus, cum sciat pœnitentem oppositum existimare, & non obligari ad conformandum suum iudicium opinioni Confessarii, sed sine peccato propriæ opinioni inhærere.

Obiectio 4. 40. Ob. 4. Quando Confessarius & pœnitens dissident in suis opinionibus, vel pœnitens Confessario, vel Confessarius pœnitenti debet se accommodare. At ubi agitur de restitutione, aut occasione vitanda, &c. potius dicendum est, reum iudici, subditum superiori, & peccatorem Ministro Christi debere se conformare, quam è contra.

Respondeo, neutrum in casu obiectiois debere se alteri accommodare, sed unumquemque posse & servare & sequi suam opinionem directam. Verum sicut opinio pœnitentis non dirigit Confessarium, ita opinio Confessarii non dirigit pœnitentem in ordine ad praxim obiecti, quod proponit. Jam quia Confessarius debet iudicare pœnitentem juxta opinionem, quæ pœnitens licetè dirigitur, non juxta opinionem quæ ipsemet dirigitur, ideo Confessarius dicitur se accommodare opinioni pœnitentis, non quod illam veram reputet, sed quod ex illa, & per illam actu informantem iudicare debeat, an peccaverit pœnitens, an sit bene dispositus, &c. in quo iudicio procedit ut superior & iudex; sed & pœnitens, per se loquendo, stare debet huiusmodi iudicio Confessarii; quod si nolit, Confessarius non debet eum absolvere, quia nunquam licet Confessario agere contra propriam conscientiam, uti ageret, si in eo casu pœnitentem absolveret. Nihilominus talis esse potest peritia & probitas pœnitentis, ut Confessarius prudenter deponat suum iudicium, & assensum præbeat opinioni pœnitentis; in quo etiam casu pœnitens finaliter stat opinioni Confessarii, quamvis Confessarius opinionem illam à pœnitente didicerit. Ecce in sententia nostra peccator, subditus, & reus in eo submittit se opinioni Ministri Christi, Superioris, & Iudicis, in quo Minister Christi, Superior, & Iudex suum officium exequitur; quamvis non submittat se illi in eo, quod hic & nunc non dirigit eum ad suum officium implendum.

Obiectio 5. 41. Ob. 5. Si Confessarius, qui personam Christi representat, deberet se conformare opinioni pœnitentis, nec posset illum obligare ad id, quod ipse iudicat esse à Deo præceptum, sequeretur, quod Ecclesia non posset per Censuras obligare suos filios ad abstinendum ab actionibus, quas ipsa iudicat esse injustas, si subditi haberent opinionem probabilem, quod actiones illæ non essent injustæ. Hinc autem enervaretur potestas Ecclesiæ; quia in rebus incertis nunquam desunt opiniones pro utraque parte.

Respondeo, mirari me, talia obijci, quæ nullam prorsus habent connexionem cum questione præsentis: hoc tamen ut motivum præcipuum pro-

ponitur, propter quod tam Celladeus, quam alii Theologus iste à communi sententia recedit. Dico ergo iterum Ecclesiam non solere per Censuras cogere subditos ad abstinendum ab actionibus, quas illa novit esse certè probabiliter licitas, subditosque suos illas sequendo non peccare; non, inquam, solet hoc modo eos cogere, si solum respiciamus ad obligationem, quam habent Deum non offendendi. Cæterum ob justas causas Ecclesia potest nova præcepta, aut leges novas statuere, quibus subditi obligentur ad abstinendum ab iis actionibus, quas antea licite ponebant. Posito autem hoc præcepto, quod in similibus casibus semper involvitur, quando aliquid per Censuras exigitur, non amplius probabile est illud licere, quod antea probabiliter aut etiam certè erat licitum. Præterea in rebus ad fidem & mores spectantibus iudicium decisivum supremi Pastoris & Ecclesiæ Universalis est insalutabile. Ergo si tale iudicium interponatur, nullam dari potest opinio probabilis de contrario, & sic semper sumus extra casum. Cæterum, est & alia disparitas evidentissima, quia Ecclesia non debet formare suum iudicium juxta iudicium subditorum, nisi quando examinat an peccaverint, an peccaturi sint ita vel ita operando &c. Sed potest sequi proprium iudicium, & omnes obligare ad secum sentiendum, & ad status suos obediendum. At minus Confessarii ad aliud non extenditur, quàm ad iudicandum, an pœnitens ita operando peccaverit & peccaturus sit, & ad illum docendum, ubi constat eum errare. At ut hoc perficiat, attendere debet ad iudicium pœnitentis, quando in rebus utrimque probabilibus & incertis ille sequitur opinionem, quam veram reputat.

Hæc & non alia argumenta affert iste Theologus pro sua sententia, contra communem opinionem Antiquorum tum Recentiorum opinionem. Verum quàm debilia sint hæc argumenta, quàmque insufficientia ad hominem prudenter movendum, nemo non videt. Itaque ad illa aliud respondere non est opus. Adde tamen mirabilem prorsus, & nullatenus ferendam responsionem ipsius ad absurdum, quod merito obijcit contra se, quod quæ nostræ sententiæ Auctores obijcere solent. Sic ergo discurrit.

42. Dices, nostra sententia est nimis dura, quia si pœnitens in extremo mortis articulo constitutus (qui sciret se sequi opinionem certè probabilem, quam veram reputat, ideoque conficius esset, se eam sequendo non peccare) confiteretur apud Confessarium tenentem opinionem contrariam, & Confessarius non posset se accommodare opinioni pœnitentis, per hoc salus æternæ pœnitentis periculo exponeretur; quia Confessarius deberet eum obligare v. g. ad restitutionem, ad quam tamen faciendam illo induci non potest, ne filios in egestate relinquat &c. Itaque sententia illa noxia est animarum salutem, ac proinde non tenenda.

Respondet primò per instantiam, & petit, quid facere deberet Confessarius, si certè sciret, opinionem pœnitentis esse falsam? si non posset eum in illo casu absolvere, nec potest in isto. Si autem posset, non bene arguitur ab hoc casu extraordinario & particulari ad alios frequentes extra tales circumstantias.

43. Verum jam dictum est, ad quid in illo casu teneatur Confessarius; cum enim agatur de damno tertii, per se loquendo tenebitur veritatem aperire. Quæ manifestatà pœnitens non erit bene

Cōsequen-
tia obijci-
tis est illegi-
tima.

2. obijci-
t.

An. & quan-
do Confes-
sarius se qui
debeat opi-
nionem pœ-
nitentis?

Obiectio 5.

Ex superio-
ribus soli
Confessarii

certa Con-
fessio. bene dispositus, si restituere nolit. Per se, inquam, quia tales esse possunt circumstantiae, ut Confessarius praesumere possit, creditorem in eo casu velle potius remittere debitum, quam salutem debitoris in evidens discrimen conijcere. In quo casu Confessarius non videtur obligatus ad veritatem aperiendam, sed potest eum absolvere. Unde quamvis in tali casu raro hoc licite fiat, non inde sequitur, quod in aliis casibus dissimilibus id ipsum frequenter fieri possit, aut debeat. Ceterum argumentum ab hoc casu ad casum utrimque probabilem nullius proforsus roboris est, ut vidimus.

44. Respondet secundò. Si Confessarius prudenter judicaret, poenitentem illum ita filiorum commodis affixum ut admonitus de obligatione restituendi mallet damnari, quam bona temporalia dimittere, hoc ipso judicaret, illum non bonâ fide amplexum esse opinionem deobligantem à restitutione, ac proinde absolutionis incapacem esse; quia qui sequitur opinionem favorabiliorem, debet ita paratus esse, ut oppositam amplecteretur, si illa proponeretur probabilior; qui enim adeò tenaciter adhæret opinioni sibi faventi, ut eodem modo eam sequutus esset, quamvis opposita ei proponeretur ut verisimilior, hoc ipso graviter delinquit, quia plaris facit suum commodum quam Dei amicitiam. Itaque si timet, eum bonâ fide non adhæsisse illi sententiæ, debet eum admonere de obligatione restituendi, afferendo ei argumenta, quæ ipsi persuadeant falsitatem opinionis, cui adhæret; quia ut rectè ait Sanchez lib. 2. de Matrim. disp. 38. Conclus. 1. Quoties ignorantia est vincibilis & culpabilis lethaliter, cumque iuris & facti sit, non potest Confessarius dissimulare, quamvis admonitio non sit profutura, & quodcumque scandalum poenitentis sequatur. Hoc omnes fatentur, quia cum talis ignorantia non excuset, poenitens est in culpa lethali; ideoque si Confessarius dissimularet, absolutio daretur indigno. Hæc ille.

Verum, quorum hanc dicta sint, non apparet. Nam in primis quaestio procedit de eo, qui bonâ fide sequitur opinionem, quam absque temeritate veram reputat. Stultum autem esset Confessarium de hac re dubitare, eò quod ipse contrariam opinionem sectetur. Sed si de eo prudenter dubitet, interroget poenitentem; nam quoad hoc ejus testimonio stare debet, cum ipse solus sit testis tam pro se, quam contra se in hoc Sacramento. Si advertat illum esse malè dispositum, inducat eum ad affectum illum indebitum deponendum, quo deposito, si adhuc maneat in sua opinione, nil habet Confessarius quod culpet in eo. Idque vel maximè verum est, si ille argumenta Confessarii solveret. Quod assertur ex Sanchez non est ad rem, quia loquitur de eo, qui culpabiliter & vincibiliter errat. At nil simile est in casu nostro, quia fortassis Confessarius errat, non poenitens qui sequitur opinionem certò probabilem; quod si errat, non est cur ille potius censeatur vincibiliter errare, quam Confessarius. Unde ergò potest Confessarius credere, quod vincibiliter errat, ut doctrina Sanchez locum habeat? Demùm cum utraque opinio sit certò probabilis, non est cur Confessarius sollicitus sit, quod poenitens sequatur potius suam, quam oppositam opinionem, cum in hoc poenitens non teneatur opinionem suam deponere, ut Confessarii opinionem veram reputet. Dimittat ergò illum agere secundum opinionem, quam sequitur, bonamque ejus fidem non turbet, ne frustra & sine necessitate,

Poenitens non est turbatus quòd sequitur opinionem probabilem.

immò contra charitatem & proprium officium operando, poenitentis salutem in discrimen adducat.

45. Respondet tertio. Ponamus Confessarium sibi persuadere, poenitentem bona fide, & ordinato affectu eduxisse sententiam sibi favorabilem. In hoc casu, si Confessarius certus sit, se non ex passione, non ex perturbatione scrupulosa amplecti sententiam obligantem ad restitutionem, sed quia est manifestè probabilior, paternè admoneat moribundum, ut restituat, salutemque animæ suæ aliorum commodis anteponat. Tunc homo ille deserere debet priorem sententiam, cui adhærebat, ut probabilior Confessarii sequatur. Si autem pertinaciter renuat sequi admonitionem Confessarii, peribit quidem, sed eodem modo periturus, quamvis absolveretur, quia absolutionem indignè reciperet; ignorantia enim illius non esset amplius invincibilis. Nam ut docet Adrianus in 4. quaest. 5. de Confessione, dub. 7. Ignorantia solum est homini invincibilis, quando facit, quod in se est apud Deum & homines, ut mereatur veritatem edoceri; volens efficaciter amplecti in quamcumque partem Dei preceptum declinaverit. At in casu nostro moribundus non haberet hanc dispositionem. Ergò ejus ignorantia non esset invincibilis. Ergò interitus illius rigori Confessarii tribui non posset. Ut enim Toletus optimè observat ad illa verba Christi, Joan. 6. Numquid & vos vultis abire? Veritas ad salutem necessaria non est dissimulanda propter incredulorum scandalum, exemplo Domini, qui scilicet non temperavit aliquid de rigore doctrine, ut occurreret scandalo discipulorum, qui dixerunt: Durus est hic sermo: Namque ut habetur in regulis juris, utilius scandalum nasci permittitur, quam veritas victa relinquatur. Et sanè, ut habet Adrianus loco citato, ignorantia juris divini non manet invincibilis, quando adest à quo homo scire potest veritatem, si informationem peteret; immò tenetur eam exposcere, ne ignorans à Deo etiam ignoret, 1. ad Corinth. 14. Quamquam ergo Confessarius poenitentem suis monitis minimè pariturum intelligat, tenetur illum de veritate instruere, quomodo Ambrosius serm. 84. Ego, inquit, interdum parcens vobis tacere vellem, sed malo vos contumacia causas reddere, quam me negligentia sustinere iudicium. Itaque juxta Adrianum ignorantia poenitentis non est invincibilis, quoties Confessarius doctus & prudens potest eum docere veritatem. Ergò qui ita adhæret opinioni sibi favorabili, ut quamvis Confessarius doctus rationibus urgentibus illi suadeat eum decipi, non tamen velit ejus ductum sequi, non habet ignorantiam invincibilem, sed affectatam, cui proinde tamquam indigno absolutio deneganda est.

Sed contra est, quia nil eorum, quæ hic tam resolutoriè & dogmaticè asseruntur, vel apparenter probatur. Unde fati mirari nequeo, tam magna, tam periculosa, tam poenitentibus perniciosa, tam exiguis fundamentis nixa, à Thologo isto tam audacter proponi potuisse ut absolutè necessaria. Sed singula diligenter inspiciamus.

46. In primis destruit quaestionem, quia supponit excessum probabilitatis esse manifestum & certum Confessario; qui etiam supponit certus, quod non ex ulla passione, sed præcisè ex merito causæ suæ sententiam teneat. Peto ergò, utrum sententia opposita, non obstantibus hisce rationibus, maneat certò probabilis, nec ne? si non maneat (ut verè non manet, si omnia illa admittantur, quæ in Confessario adeste supponuntur)

sumus

Veritas ali-
quando non
est dissimu-
lata ob a-
liorum scan-
dalum.

Officium destruit
quaestionem.

Poenitens
admonendus
est erroris
si vincibiliter
erret.

Scandalum
noscitur
si est falsum
buscan.

Poenitens
non est tur-
batus quòd
sequitur
opinionem
probabilem.

In casu
poenitentis
adhiberi potest
certa opinio

sumus extra casum presentis questionis. Si maneat certo probabilis, & à penitente bonâ fide credatur vera, ille molestandus non est, ut supra efficaciter probatum est; contra quod hic allata nullam vim habent, ut mox apparebit. Interim, moraliter loquendo, numquam aut vix unquam contingere potest, ut Confessarius sit certus, se nulla æquivocatione decipi, nullaque ignorantia laborare, cum videat oppositum à viris gravibus sibi non inferioribus doceri, ac non obstantibus rationibus, quibus ille movetur, verum reputari. Præterea, si Confessarius quando hanc de se certitudinem non habet, possit & debeat penitentem absolvere, Theologus iste frustra hanc questionem instituit, utpote quæ pro praxi nulli usui esse potest, cum debere meam eveniat in rebus incertis, ut Confessarius talem dispositionem habeat. Et quidem si de communi & non supremo Confessarium ordine sit sermo, perspicuum est, eos tantum doctrinæ non habere, ut meritiò possint hæc de se præsumere; si verò de peritissimo aliquo loquamur, ille etiam, nisi sciat oppositum non esse probabile, prudenter formidare potest ne decipiatur; ideoque non potest habere certitudinem quam Theologus iste requirit, nisi clarè videat oppositam sententiam esse improbabilem; in quo casu Confessarius & penitens ita se gerere debent, sicut communiter docetur eos in tali casu se gerere debere. Hoc autem non est meum nunc examinare, quia id ad præsentem questionem non pertinet. Itaque vel ex hac sola ponderatione constat, totum hujus Theologi laborem frustra impensum fuisse in ordine ad finem ab ipso intentum, scilicet ut doceret, quomodo in praxi Confessarii se gerere debeant.

Obiciens frustra laboravit in hac questione.

Confessarius debet docere, quæ scit esse vera, si penitenti favcant.

47. Quòd si opinio penitentis sit certo probabilis, in quo solum casu præsens controversia vertitur, Confessarius nullam habet obligationem admonendi penitentem, quòd ad restitutionem teneatur, sed potius tenetur docere veritatem oppositam; scilicet quòd cum bona fide sequatur opinionem certo probabilem directè, & sibi quidem verisimiliorem, revera non sit peccaturus, si rem illam non restituat. Hoc dicere debet Confessarius, si de hoc interrogetur; quia scit hoc verum esse, quamvis fortassis in aliquo casu prudenter dicere possit se esse in opinione contraria, quæ tamen non obstat, modò penitens bonâ fide oppositam opinionem veram esse existimet. Jam verò si hoc sit verum ex mera directâ rerum consideratione, multò magis id verum erit, si doctrina reflexa de licito probabilium usu adhibeatur.

Penitens non tenetur si qui opinionem Confessarii, sed Confessarius penitentis.

48. Præterea penitens in tali casu, etiam à Confessario admonitus, non teneretur illi credere, sed dicere posset, se ab æquè doctis oppositam doctrinam accepisse, illisque fidem habuisse, ac habere. Quòd si sermo sit de absoluta obligatione, se omnino existimare, nulla se obligatione urgeri, cum unanimis ferè omnium Theologorum consensus sit, quod cuique liceat sequi quamvis opinionem certo probabilem, etiam quam putat esse minùs probabilem; & nemo omnium neget, quin sequi possit eam, quam directè probabiliorem ac veram reputat, se proinde omnibus his potius quam Confessario, qui illis æquiparari non potest, credere. Præterea scire se, quòd omnes ferè tam antiqui quam recentiores dicant, Confessarium obligari ad se opinioni penitentis conformandum; penitentem verò non obligari ad incertam Confessarii opinionem sequendam. Se in illorum autoritate bona fide

fundari, & exigere, ut Confessarius hanc suam obligationem impleat. Justius esse, ut in hac re ipse sibi diffidat, & tot sapientissimorum opinionem sequatur, quam ut exigit penitentem, hinc relictis, viro minoris sapientia fidem dare.

Neque Confessarius quidquam habere potest tanti ponderis ad urgendum penitentem, quantum habet penitens ad ipsum sui officii ac obligationis commonefaciendum. Rursus justè dicere potest, Tu ipse scis me, tantam auctoritatem contra tuam incomparabiliter minorem sequèdo, non temerè sed prudenter judicare. Quæ ergò conscientia cogis me ad deserendam eam, ut tibi longè magis fallibili morem geram? Tu dicis me, non tibi credendo, sed majorem auctoritatem sequendo, esse pertinacem, ac debere meam opinionem deponere, ut tuam amplecterer; sed vide, quæso, ne tu te pertinacem ostendas, qui minorem tuam auctoritatem manifestè majori nimis pertinaciter præponis, idque tribulando moribundum, quem solari debes, non vexare. Peto ego à te peccatorum absolutionem, hujus meæ dispositionis absolutionem non peto, quia de illâ mea me conscientia non remordet, cum tanta auctoritati prudens fidem præbeam. Si nolis absolutionem impertiri, time, ne Deus animam meam à te requirat. Ego illam in ejus manus commendo, & donec halitus supererit veniam deprecabor; teque etiam rogatum volo, ut impotentem etiam loqui absolutionem impertias. Alius Confessarius deest; me ergò ad Deum contrito corde convertere conabor, & sic tandem, tuâ pertinaciâ non obstante, me misericoorditer salvandum spero. Hinc quid meritiò reponat, nullus Confessarius habet. Quòd si penitens idiota hæc explicite dicere non possit, à Confessario adjuvandus est, ut juxta sensus tam rationabiles conscientiam formet, & absolutionem recipiat.

49. Hæc convincunt, penitentem non obligari ad conformandum se opinioni Confessarii, ac proinde ostendunt, eum citra notam pertinaciæ opinionis suæ adhærere. Imò verò fieri potest, ut teneatur Confessoris opinionem respicere; tenetur enim jure naturæ filiis suis, quantum licitè potest, sufficienter prospicere. Ponamus ergò, quòd si restitueret juxta opinionem Confessarii, suos filios rebus omnibus spoliatos relinqueret. Teneaturne ille, in hoc casu, peculiari Confessarii opinioni acquiescere? nullo modo; imò tenetur illi resistere. Cum enim evidenter habeat pro se majorem auctoritatem, quam Confessarius, licitè ac prudenter potest illam sequi, & huic discedere; & consequenter tenetur hoc facere, ut sic jura sua quantum potest defendat, ne suâ incuriâ ac negligentia filios inevitabiliter in summam miseriam conjiciat. Absurdissimum autem est dicere, talem hominem in isto casu pluris facere temporale bonum aliorum, quam æternam salutem propriam; quia falsissimè supponitur, procuracionem unius cum alterius cura conjungi non posse. Sed ex quo potest hoc colligi? an quia facit quod tenetur facere, procurando sufficientia media pro filiis? an ex eo, quòd ratione & auctoritate evidenter prævalente jus proprium tueatur? an quod potius mori velit abique absolutione quam Confessario acquiescere? priora ipsi favent; sed & ultimum duabus de causis non est unicum salutis remedium, cum Sacerdote indebitè negante absolutionem, per contritionem & Sacramenti votum salvari possit. Secundò, obligatio ejus tanta esse potest ad providendum filiis, ut si Confessario acquiesceret, eo ipso pecca-

Penitens aliquando obligatur non hanc opinionem sequi.

peccaret, & beneficium absolutionis recipere non posset. Itaque absque omni probabilitate mihi dici videtur, quod homo, sic dispositus, periturus sit, five absolvatur, five non absolvatur; cum è contrario salvari possit, ac salvandum se sperare debeat, etsi Confessarius eum absolvere nolit. Quòd si pereat, anima ejus à Confessario requiretur, qui debebat eum absolvere, cum ad absolutionem bene dispositus esset.

Adrianus nobis favet. 50. Quod assertur ex Adriano facit pro nostra sententia, quia supponimus poenitentem implese omnem suam obligationem circa veritatis indagacionem, quòdque efficaciter voluerit amplecti, & amplexus sit eam partem, ad quam Dei voluntatem declinare reperit. Ergò juxta Adrianum illius ignorantia est invincibilis. Ergò si pereat, Confessario id tribuendum erit: sed absit, quòd homo taliter dispositus necessariò pereat; omnino enim credendum est, Deum tali peccatori ita provisurum, ut non pereat; ad quod facit caput, qui vult, distinc. 6. de Poenitentia, ubi dicitur, quòd per misericordiam Dei speranda sit salus ejus qui facit quod potest, ut peccata confiteatur & absolutionem obtineat, quando per ipsum non stat, quòd minus absolutionem recipiat: ceterum quamvis contingat talem hominem salvari, Confessarius peccatum non vitat, quia absque necessitate & contra suum officium periculo damnationis illum exponit.

Obj. Etiones ista, ex auctoritate, nihil probant. 51. Illud ex Toletò nil facit ad rem, quia sermo est de veritate comperta & ad salutem necessaria. At in casu nostro veritas comperta non est; probabile est enim, Confessarium errare, & poenitentem sequi opinionem veram, etiam directè sumptam. Quòd si loquamur de opinione reflexa, quam poenitens sequitur, longè probabilissimum, & quodammodo moraliter certum est, quòd in illa non erret, & consequenter quòd in hìce circumstantiis nullo modo peccet. Præterea si contingat, Confessarium sequi veram opinionem directam, illa veritas, cum non sit sufficienter cognoscibilis, non est necessaria ad salutem. Ergò doctrina illa Toleti ex nullo capite præsentis casui applicari potest.

52. Idem valet de eo, quòd ex Ambrosio & Adriano profertur. Ambrosius loquitur de veritate certa, cui auditores non acquiescentes verè sunt contumaces; quod certè de rebus utrimque probabilibus, & maximè de iis, quæ homini probabiliora videntur, dici non potest. Similiter Adrianus intelligendus est de jure certo, quia quod incertum est ex utraque parte, à neutra scitur, ideoque non est cur potius ille huic, quàm hie illi assensum præbeat, quando uterque sequitur opinionem certò probabilem, quam absolutè veram reputat. Jam in isto casu nemo adest, qui legem Dei declarare possit; nam fortasse Confessarius errat. & docet contra legem Dei. In certis autem opinionibus nemo stare tenetur, quando oppositæ sunt certò probabiles; & ipsi videntur probabiliores. Ergò cum nemo sit, qui poenitentem de lege certò docere possit, non tenetur novam informationem petere; quod si illam à Confessario peteret, non teneretur illius resolutioni stare, nisi illa sufficienter probaretur, & ita ad minimum convinceretur, ut oppositum non maneret probabile, nec poenitenti ut probabilius appareret. Itaque falsissimum est, quòd poenitens in tali casu vincibiliter erret, quia fortasse non ille sed Confessarius errat; nec ullum argumentum ipsi proponitur, quo sufficienter

moveri possit ad credendum, se potius falli, quàm Confessarium. Sed stupendum prorsus est dictum illud Theologi, quòd Confessarius in tali casu reputare debeat poenitentem vincibiliter errare, cum nesciat an erret, vel verum dicat; nec aliud motivum ad hoc affirmandum habeat, quàm fallibilem opinionem, contra quam datur opinio etiam certò probabilis, quæ poenitens rationabiliter existimat non se, sed Confessarium errare. Qua ergo fronte, aut qua veritatis specie dicere potest Confessarius, quòd poenitens vincibiliter erret? Quod si ad motiva reflexa respiciamus, certissimum videtur, poenitentem aut non errare, aut invincibiliter errare.

53. Sed id ipsum adhuc magis stupendum videbitur, si rem ipsam paulò diligentius inspiciamus. Si Confessarius, ejusdem cum poenitente opinionis, ejus Confessionem exceperit, tunc poenitens juxta istum Theologum rectè dispositus fuisset, & vel non errasset, vel certè invincibiliter errasset. Jam nõne stupendum prorsus est dicere, quòd si accedat Confessarius alterius opinionis, qui nil certi hac in re novit, ex hoc præcisè judicandum sit, poenitentem non esse ritè dispositum, sed decipi & vincibiliter errare? quid, quæso, hanc rerum & dispositionum auctoritatem in poenitentem induxit? an fallibilis & probabiliter falsa opinio Confessarii? nil minus; illa enim nullam prorsus mutationem in poenitentem induxit: an rationes, quas Confessarius poenitenti proponit? non certè, quia illæ invalidæ sunt, & fortasse antea à poenitente examinatæ & rejectæ fuerunt, nec illis tenetur stare, cum oppositas absolutè veras existmet; omnesque prorsus Auctores dicant, eum sequendo opinionem suam sic constitutam non peccare. Quæ ergo species erroris vincibilis hie elucet? At Confessarius rem bene examinavit. Quid inde? eandem & alii non minus docti, & fortè ipse poenitens eandem seriò examinavit, & post diligentiam omnem, opinionem Confessarii falsam reperit. Ecce nil est, unde poenitens rationabiliter præsumi possit vincibiliter errare. Absit ergò à nobis cum hoc Theologo, aut cum pauculis recentioribus benignam sententiam avversantibus sentire; qui enim illorum opinioni acquiescunt inidonei prorsus mihi videntur ad Sacramentum Poenitentiae debite administrandum. In casibus innumeris tortores & Conscientiarum carnifices potius agerent, quàm medicos & misericordes judices; vexarent enim homines, atque in gravissimos scrupulos absque ulla necessitate conjicerent; & quod plus est, animas periculo damnationis exponerent. Quæ omnia adeo in se mala sunt, ut Confessarii ab illis abstinere teneantur. Sententia enim dicens, eos debere se accommodare probabili poenitentis opinioni, non est consiliativa, sed præceptiva; saltem respectu eorum, qui ex officio subditorum confessiones audire tenentur. Præterea arroganti sibi officium judicis externi, litesque de incerto & utrimque probabili partium jure privatâ suâ auctoritate & sententiâ terminant, ad quod illorum munus non extenditur. Prætererea Confessarii notitiâ legum ad tale judicium formandum prorsus necessaria rarò sufficienter instructi sunt. Ergò absurdissimum est existimare, quòd Confessarius in casu præsentis obligare possit poenitentem ad restitutionem; immò non apparet, quomodò ita procedendo à peccato excusetur, cum ingerat se in munus sibi non commissum, idque cum ingenti gravamine poenitentium. Unde Confessarii, qui taliter procedunt, teneri videntur ad omnia

Poenitens sequens opinionem Confessarii non est in errore vincibili.

Theologus iste efficaciter redarguitur.

Peccat Confessarius qui cogit poenitentem ad sequendam suam opinionem.

damna,

ma refarcienda quæ per ipsos illata sunt, si po-
a confiterit, pœnitentem jus ad illa habuisse,
quibus Confessarius, muneris sui fines egressus,
illum se abdicare cogit.

Pœnitens moribundus absolvendus est, etiam quando dubitatur, an sit bene dispositus. 54. Sed esto, sit probabile, imò probabilius sit Confessario, pœnitentem vincibiliter errare, & non esse ritè dispositum; adhuc tamen id certum non est, cum pœnitens sequatur opinionem certò probabilem, & profiteatur se bonâ fide procedere, rationesque & auctoritates ad prudenter opinandum sufficientes habere. Ergò, quamvis in mortis articulo Confessarii opinioni acquiescere non vult, adhuc absolvendus est, si Theologos audire, si Sancto Augustino, relato in capite 2. & 4. distinct. 7. de Pœnitentia, stare velimus:

Aug. quid sentiat de absolutione moribundis danda. *Si quis, inquit, postquam in ultima necessitate agritudinis sua, voluerit accipere pœnitentiam & accipit &c. non illi negamus quod petit, sed non presumimus quod bene hinc exit. Rursus cap. 4. hæc habet. Agens pœnitentiam ad ultimum, & reconciliatus, si securus hinc exit, ego non sum securus, &c. Sed unde scis, inquit, ne fortè Deus dimittat tibi? verum dicit. Unde? nescio, illud scio: hoc nescio. Nam idea do tibi pœnitentiam quia nescio: nam si scirem tibi nihil prodesse, non tibi darem. Item si scirem tibi prodesse, non te admonerem, non te tererem &c. Ecce per Augustinum pœnitentia danda est, & ille eam dabat in mortis articulo, quando dubitabat & potius credebat, illam infructuosè dari; sed quia nesciebat pœnitentem esse indispositum, & ipse aliqua, etsi exigua, remissionis apparebat, pœnitentiam non negabat. Eadem longè expressius tradit Augustinus lib. 1. de Adulterio conjugii*

Adversarii Augustino repugnant.

cap. 28. Ubi expressè docet, Baptismum Catechumeno, qui in adulterio vixerat, licitè conferri, qui morti proximus pro se respondere nequit, idque ex ea solùm præsumptione, quòd fortè ipsum pœniteat, & nolit ulterius in adulterio vivere. Eandem doctrinam in fine capituli extendit ad pœnitentiæ administrationem, & reconciliationem baptizati morituri, qui peccatis publicè inquinatus ad mortem usque vivit, quem locum latè explicatum invenies de conscient. probab. quasi. 37. num. 8. & seq. Unde patet Adversarios, sicut communem Theologorum opinionem repellunt, ita pariter doctrinam Canonum & Sanctorum auctoritatem & praxim ut falsam & illicitam condemnant.

Theologus male citat Augustinū. 55. Sed dices cum Theologo, Celebre dictum illud Augustini, relato cap. si quis 2. ex distinct. 7. de Pœnitent. *Si scirem tibi non prodesse, non te admonerem, non te tererem*, non habet locum nisi in correctione fraterna, quia non tenor eum admonere, quem scio ex correctione nihil profecturum. Hoc autem locum non habet in Confessario, neque in doctore interrogato de veritate, quia veritatem aperire tenentur, ne confessarius canibus Sanctum, seu indignis Sacramentum conferat, & ne veritatis doctor magister falsitatis evadat. Rectè etiam huic auctoritati respondet Adrianus, quòd Sacerdos possit veritatem tacere, quando scit pœnitentem de veritate scandalum sumpturum; non tamen potest simul Sacramentalem absolutionem impendere; quia prohibemur Sacramenta dare canibus seu indispositis,

qualis est ille pœnitens, quia vincibiliter veritatem ignoraret. Ita Theologus iste.

Respondeo, Theologum hunc nec Augustinum, nec canonem illum contulisse; alioquin non adeo patenter à vera verborum citatione, & à Augustini mente deviasset. Inprimis citat propositionem prorsus diversam ab illa, quam Augustinus posuit. Ille dixit. *Si scirem tibi nil prodesse, non tibi darem.* Mox subjungit. *Item, si scirem tibi prodesse, non te admonerem, non te tererem.* Errat ergò, dum aliam longè diversam propositionem Augustino affingit, quasi verò ille dixisset, *si scirem tibi non prodesse non te admonerem &c.* cum S. Doctor è contrario dixerit, *Si scirem prodesse, non tererem &c.* In tantum enim terrebat in quantum dicebat, pœnitentiam in fine viæ esse verisimiliter infructuosam. Unde si scivisset talem pœnitentiam esse proficuum, ex hoc capite neminem terrisset.

56. Rursus per hoc & affingit falsum Augustino, & sibi contradicit. Falsum affingit Augustino, quia sæpè veritas non est tacenda, quamvis doctor veritatis videat scandalum oriturum in eo, cui manifestatur. Et hoc nimis notum erat, ut ab Augustino ignoraretur. Ergò falsum Augustino affingit. Præterea sibi contradicit, quia paulò ante ex Sanchez, Toletò, Adriano, & S. Ambrosio operosè contenderat, veritatem propter scandalum auditorum non esse tacendam. At jam citat Augustinum ad probandum contrarium, illiusque dictio, etsi citato, adhæret. Ergò sibi contradicit.

Præterea evidenter errat in exponendo Augustino, qui illo loco non agit de correctione fraterna, sed de administratione Sacramenti Pœnitentiæ, ut evidens est ex contextu. Ergò responso illius ad argumentum est prorsus insufficientis; neque, stante suâ sententiâ, potest illi respondere, nisi Augustino adversetur, illumque in hac sua doctrina ac praxi errasse dicat.

57. Quod ad Adrianum attinet, si ille Theologo huic præluxit, & ita citavit textum, ut ille, didico mendum in citationem irrepsisse, quia Adrianus in citandis Auctoribus est valdè exactus. Cæterum doctrina Adriani non videtur tangere præsentem quæstionem, quia intelligi debet de casu, quando veritas certò constat, nam in aliis casibus, quando utraque pars est certò probabilis, non est vera. Tunc enim unusquisque licitè abundat in sensu suo, nec respici potest ut canis indispositus, qui opinionem certò probabilem reputat veram, illamque sequitur. Præterea Theologus iste in hac sua responsione apertè repugnat Augustino; quia in casu illo dubio non vult absolutionem conferri, ne Sanctum detur canibus. Augustinus verò è contrario, loco citato de adulterio conjugii, hoc ipsum attulit ut fundamentum sententiæ sibi contrariæ, eoque non obstante, expressè dicit, Sacramenta esse illis conferenda, quia non est certum quod sint indispositi, sed ipse aliqua utilitatis per Sacramentum consequendæ affulget. Hæc contra hunc Theologum in omnibus istis Augustino repugnantem & à veritate aberrantem, dicta sufficiant.

QUAE